IZDAJA ZA GORIŠKO IN BENEČIJO

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VIII. - Štev. 225 (2221) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST, sreda 17. septembra 1952 Cena 20 lir

TAKOJŠNJI ODLOČNI ODGOVOR BEOGRADA NA DE GASPERIJEVO IZJAVO O PLEBISCITU „IN BREVE TEMPO"

„Ne, nikakega plebiscita ne bo in ga ne more biti, dokler se ne popravijo vse krivice prizadejane našemu življu"

Izjave maršala Tita v Dolenjskih Toplicah glede možnosti rešitve tržaškega vprašanja je italijanski tisk v prvem trenutku objavil takorekoč brez komentarja. Opazili smo le nekaj preperelih zajedljivih pridevnikov, ki jih imajo v italijanskih iredentističnih redakcijah vedno na razpolago kadarkoli slišijo besedi: Jugoslavija in Tito. Očitno v noči med nedeljo in ponedeljkom še niso dobili direktive. Tudi ponedeljski popoldnevni in večerni listi se še niso znašli in šele jutranji listi včeraj zjutraj so dobili spet staro strupeno protijugoslovansko ost. To se je zgodilo, ko se je izvedelo, da je De Gasperijev predstavnik v Strassburgu dejal, da «ostane edina alternativa prepustiti ves STO Italiji na podlagi tristranske izjave če bi Beograd odklonil jugoslovanske predloge». Včeraj okrog poldne pa je agencija «United Press» sporočila, da je to izjavo dal sam De Gasperi, potem ko je v ponedeljek zvečer govoril z Edenom na večerji, na katero ga je bil povabil, pri čemer je dodal, da jugoslovanski predlog «ne vsebuje nič novega in ne more biti sprejet, češ da je «star in predstavlja del sovjetske politike, ker je bila Rusija tista, ki je ta predlog pridružila zadnjim členom italijanske pogodbe». To je bila prva De Gasperijeva izjava o nedeljskem govoru maršala Tita. Menimo, da ni potrebno imeti posebnih psiholoških sposobnosti, da bi moglo na prvi pogled ugotoviti, da je De Gasperi povedal v enem mahu dve neumnosti, ki obe predstavljata kaj klavrno spričevalo o sposobnosti normalnega rezoniranja povprečnega človeka. Prav tako bi namreč De Gasperi lahko rekel: Če mi Jugoslavija noče dati tistega, kar trenutno hočem, zahtevam — vso Julijsko krajino, ali pa še kaj — morda tam v Dalmaciji... In prav tako bi De Gasperi lahko dejal n. pr. Angležem: Mi se kolonij ne moremo odreči, ker je to predlagala tudi Rusija. Itd. itd.

Kako se je mogla takšna — vljudno rečeno — nerodnost zgoditi predsedniku vlade in zunanjemu ministru skoro petdeset milijonskega naroda sredi Evrope? Mnenja smo, da gre tu v prvi vrsti za tisti megalomanski kompleks, ki se je po londonskem uspešnem mešetarjenju v maju t. l. tako močno razrasel v glavah rimskih voditeljev, da so s predsednikom vlade na čelu izgubili sleherno moč razsodnega tehtanja na možnost reševanja odnosov s svojo sosedno državo, v prvi vrsti pa možnost rešitve tržaškega vprašanja. Mi smo v našem dnevniku to povečanje megalomanstva napovedali takoj, ko smo zvedeli za takratni pripetljaj rimske diplomacije, ki je prišel na dan v Lizboni. Mogoče si je Eden tedaj domišljeval, in morda celo upravičeno predpostavljal, da bo po londonskih koncesijah rimski pohlep vsaj do neke mere potolažen in da bo v bodoče šlo laže, da bodo v Rimu rekli, da so vsaj dejansko stopili v Trst in cono A, če že niso dosegli formalne priključitve. Toda — kot vidimo je imelo londonsko popuščanje ravno nasprotne posledice.

No, De Gasperi se je v toku včerajšnjega dne gorostasnosti svoje prve izjave — vsaj izgleda — sam zavedel, kajti pred svojim odhodom iz Strassburga domov je posebnemu dopisniku agencije France Presse izjavil med drugim glede tržaškega vprašanja v zvezi z govorom maršala Tita: «Problem je potrebno načeti. Odlaganje je škodljivo za italijansko-jugoslovanske odnose in za one na temi, ki se tičejo Evrope. Če ne bi bilo možno najti skupne rešitve, bi bili naši odnosi na mednarodnem planu pod vplivom tristranske izjave iz marca 1948 in za katero smo trdili in še vedno trdimo, da smo za njeno izvajanje pripravljeni sprejeti tudi plebiscit, ki naj bi se izvedel v kratkem času in z vsemi demokratičnimi jamstvi».

Tudi ta izjava ima sicer sama v sebi takšno protislovje, da je naravnost otročja: De Gasperi namreč pravi, da je tako zelo popustljiv, da pristaja celo na plebiscit, ampak seveda le na takšen plebiscit, za katerega že v naprej ve, da bo na njegovi podlagi izvedena tristranska izjava! Tu gre torej zopet za staro pesem, ki traja že cela štiri leta in pol in ki se glasi: pogajajmo se na podlagi tristranske izjave tako da bomo dobili ves STO... Sedaj pa De Gasperi misli, da je povedal nekaj novega če je dejal, da je pripravljen «sprejeti tudi plebiscit, da s pomočjo njega izvedemo tristransko izjavo...»

Seveda, mora biti ta plebiscit prav zaradi tega izvršen v «kratkem času»! — «in breve tempo...»

Nehote smo se ob teh De Gasperijevih besedah spomnili poteka pariške mirovne konference leta 1919 takoj po prvi svetovni vojni. Takrat je točno 16. aprila jugoslovanska delegacija predložila predsedniku mirovne konference Clemenceauju naj se vprašanje jugoslovansko-italijanskih meja, oziroma zaradi londonskega tajnega pakta) spornega ozemlja, izvrši plebiscit. Naš dobri znanec stari Orlando, ki je bil takrat predsednik rimske vlade in voditelj italijanske delegacije v Parizu, je ta predlog gladko odbil. Kaj mislite, zakaj ni takrat pristal na plebiscit, saj je prav tako držal v žepu londonski pakt iz leta 1915 kot drži danes v žepu De Gasperi tristransko izjavo iz leta 1948? Zato, ker je bil tisočodstotno prepričan, da Italija ne bi dobila niti centimetra tistega ozemlja, ki so ji ga bili obljubili s tajnim londonskim paktom.

Od takrat pa do danes je seveda preteklo triintrideset let, od katerih je bilo enaindvajset fašističnih z vsem terorjem, z vsemi fašističnimi zakoni, od katerih se moramo mnogim v coni A še danes pokoravati, ki pa so dejansko veljali — čeprav niso bili napisani — od prve ure, ko je stopila noga italijanskega vojaka na naša tla, od tistega prvega dekreta navadnega pešadijskega italijanskega poročnika, ki je dva meseca po zasedbi naših krajev po prvi svetovni vojni na podlagi še nenapisanega fašističnega zakona ukinil prvih štirinajst naših šol.

33 let je točno ena tretjina stoletja. To vsekakor ni kratka doba. Prepričani smo, da tega razdobja De Gasperi ni imel v mislih, ko je govoril o plebiscitu «in breve tempo». Zato De Gasperijev predlog o plebiscitu ni in ne more biti sprejemljiv.

Vprašamo ga le, kaj bi odgovoril, če bi mu nekdo predložil plebiscit potem, ko recimo na STO 25 let ne bi obstajala nobena italijanska šola. Da ne govorimo o požigih, ropih, ubojih, ječah, internacijah...

Samo dolga doba stvarne demokracije lahko odstrani vsiljene odnose in ustvari tako stanje, ki bi lahko jamčilo dejansko demokratski plebiscit" poudarja današnja „Borba"

Danes pride Eden v Beograd, kjer se bo sestal z maršalom Titom in E. Kardeljem

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 16. — Izjava De Gasperija novinarjem po razgovorih v Strassburgu je izzvala reakcijo jugoslovanskih novinarskih krogov. De Gasperi je s svojo izjavo — poudarja med drugim beograjski radio — ponovno dokazal, da mu ni za sodelovanje z Jugoslavijo, da ne želi take rešitve medsebojnih vprašanj, ki bi za vedno odstranila vzroke večine nesporazumov in sporov, in da je proti taki rešitvi tržaškega vprašanja, ki bi prispevala k zbližanju obeh držav za vzpostavitev dobrih sosednih odnosov. De Gasperiju se neverjetno mudi. Zaradi neuspelega poskusa z izsiljevanjem zahodnih zaveznikov, da bi prisilili jugoslovansko vlado na sprejem tristranske deklaracije, je italijanski predsednik nastopil z zahtevo takojšnjega plebiscita na STO, ki naj bi se izvršil z demokratskim jamstvom.

De Gasperi predlaga takojšnji plebiscit, ker dobro ve, da Jugoslavija prav v interesu demokratske rešitve tržaškega vprašanja, po 30-letni fašistični vladavini v Trstu, ne more pristati na plebiscit, ki ne bi bil izraz volje in razpoloženja tržaškega prebivalstva, temveč bi pomenil sankcioniranje nedemokratičnih fašističnih postopkov.

Britanski zunanji minister Anthony Eden, ki pride danes v Beograd. Na sliki ga vidimo z ženo, ki je nečakinja sedanjega britanskega ministrskega predsednika Churchilla

Poleg tega — poudarja radio Beograd — da De Gasperi ni odgovoril na predlog maršala Tita, da se takoj začenja sporazumno reševanje ostalih vprašanj, katerih rešitev bi prispevala k ustvaritvi boljšega ozračja za takojšnjo sporazumno rešitev tržaškega vprašanja. De Gasperi vztraja na takojšnjem plebiscitu, odnosno na izpolnitvi tristranske deklaracije in pri tem izraža upanje, da bo «mirno stališče italijanske vlade vplivalo na ostale vlade». Tako stališče italijanske vlade ne more prispevati k rešitvi tržaškega vprašanja in dobrih sosednih odnosov in ne bo vplivalo na stališče drugih vlad, zaključuje komentator radia Beograd.

Pod naslovom **«Stališče Rima preprečuje sporazum»** nocojšnja «Borba» odločno odgovarja na izjavo De Gasperija v Strassburgu:

«Ne, nikakega plebiscita ne bo in ga ne more biti, dokler se ne popravijo vse krivice, prizadejane našemu življu na spornem ozemlju cone A STO. Samo dolga doba stvarne demokracije lahko odstrani vsiljene odnose in ustvari tako stanje, ki lahko jamči stvarno demokratski plebiscit».

«Borba» ugotavlja, da je to edini način za sporazumno rešitev tržaškega vprašanja. «Mi smo dovolj popustili v interesu mednarodnega sodelovanja in prijateljstva», zaključuje «Borba». «Če oni onstran Jadrana odklanjajo, da bi tudi oni napravili korak za sporazum, tedaj je tem bolj jasno, kaj je ovira za rešitev tržaškega vprašanja».

Jutri bo prišel z letalom v Beograd britanski zunanji minister Eden. V Beogradu se bo sestal z maršalom Titom in z zunanjim ministrom Edvardom Kardeljem ter se bo razgovarjal o vseh vprašanjih, ki zanimajo obe državi, in o vprašanjih, katerih rešitev bi prispevala k utrditvi miru v jugovzhodnem delu Evrope. Predvidevajo, da bo Eden po obisku Beograda odpotoval tudi v Dubrovnik, od koder se bo vrnil v Slovenijo in se znova sestal z maršalom Titom. Sodijo tudi, da bo minister Eden pred svojim odhodom v Avstrijo imel na Bledu tiskovno konferenco.

Jugoslovanski tisk v imenu jugoslovanske javnosti izreka dobrodošlico britanskemu zunanjemu ministru Edenu. Listi soglasno ugotavljajo, da je to prvi obisk britanskega zunanjega ministra v Jugoslaviji, kar je znak velikega medsebojnega spoštovanja, prijateljstva narodov Velike Britanije in Jugoslavije.

Nocojšnja «Politika» poudarja, da sta ime in vloga Edena neločeno povezana z borbo za mir proti napadalnosti, da je Eden za silo, ki služi politiki, toda ne za politiko, ki služi sili.

Nocojšnja «Borba» pa poudarja, da je obisk Edena v Jugoslaviji toliko pomembnejši, ker sovpada prav s časom povečanega italijanskega pritiska na Jugoslavijo in povečanja protijugoslovanske propagande italijanske iredente, ki je pripravljena z vsemi sredstvi, čeprav na škodo miru in dobrih sosednih odnosov, zadovoljiti svojim pohlepom za tujim ozemljem.

Komentator radia Beograd posebno naglaša, da prihaja Anthony Eden v Jugoslavijo na povabilo jugoslovanske vlade, kar so kakor se zdi, pozabili italijanski šovinisti, ki so raztrobili vest, da prihaja **Eden v Jugoslavijo, da bi izvajal pritisk na jugoslovansko vlado, da bi popustila neupravičenim italijanskim zahtevam glede Trsta. Takega namena nima niti Eden — poudarja radio Beograd — niti ni današnja jugoslovanska vlada pripravljena dopustiti kaj takega. Edenov obisk ima popolnoma drugačen pomen, kot to želijo gospodje onstran Jadrana. Njegov prihod je izraz spoštovanja Velike Britanije do jugoslovanskega zaveznika iz dveh vojn, do države, ki se skupno z Veliko Britanijo bori za krepitev in ohranitev miru, do države, ki je trdno odločena postaviti se v bran morebitnemu napadalcu, do države, ki je vedno pripravljena s svojim sosedom sporazumno rešiti vsa vprašanja na način, ki bi prispeval k utrditvi miru.**

Nocoj je prišla v Atene jugoslovanska vojaška delegacija, ki bo pod vodstvom generalnega polkovnika Pavla Jakšiča šest dni na prijateljskem obisku pri grških oboroženih silah. Delegacijo je spremljal od jugoslovansko - grške meje jugoslovanski vojaški ataše v Grčiji polkovnik Radovan Vojvodič. Na atenski železniški postaji so jugoslovanske goste pričakovali namestnik poveljnika grškega glavnega štaba Bel Odimos, namestnik načelnika glavnega stana grških kopnih sil, predstavniki mornariških in letalskih sil, vodja oddelka za zveze z inozemskimi vojaškimi atašeji polk. Vlahos ter jugoslovanski veleposlanik v Atenah Radoslav Jovanović.

Potem ko je pregledal častno četo, je generalni polkovnik Pavle Jakšič dal kratko izjavo, v kateri je poudaril, da je jugoslovanska vojaška delegacija prišla na prijateljski in vljudnostni obisk h grškim oboroženim silam. Ta obisk — je poudaril vodja jugoslovanske delegacije — bo prispeval k poglobitvi dobrih sosedskih in prijateljskih odnosov med Jugoslavijo in Grčijo, odnosov, ki se v zadnjem času povoljno razvijajo na vseh področjih. Med bivanjem v Atenah bo jugoslovanska vojaška delegacija obiskala predsednika vlade Plastirasa, ministra narodne obrambe Mavrosa in vrhovnega poveljnika grških oboroženih sil generala Grigoropolusa. Delegacija bo zatem obiskala antično bojno polje Maraton, nakar si bo ogledala nekatere grške enote.

B. B.

Mosadek grozi Veliki Britaniji s prekinitvijo diplomatskih odnosov

V poslanici parlamentu postavlja vladni predsednik britanski vladi pogoje za izplačilo odškodnine angleško-iranski petrolejski družbi - Podpredsednik iranskega parlamenta je ostro napadel Američane in je imel prijateljske besede za države sovjetskega bloka - Neugoden vtis v Londonu in Washingtonu - Schachtove izjave

TEHERAN, 16. — V poslanici, ki jo je danes prečital ministrski podpredsednik Kazemi v iranskem parlamentu, je Mosadek stavil Veliki Britaniji edini predlog, in sicer da se odškodnina angleško-iranski petrolejski družbi plača na podlagi vrednosti čistilnih naprav, kakor so to napravile druge države, ki so izvedle podržavljenje še pred Iranom.

Nato pravi Mosadek, da je Velika Britanija od začetka petrolejskega spora zavzemala sovražno stališče in da je hotela s svojo politiko samo pridobiti na času, ter izjavlja, da je to v nasprotju s politiko prijateljstva, ki je Iran vedno pripravljen voditi jo; če pa ne bo Velika Britanija spremenila svojega stališča, bo Iran primoran prekiniti diplomatske odnose, in odgovornost za to odločitev bo padla izključno na Veliko Britanijo.

V spomenici izjavlja Mosadek dalje, da je pripravljen poveriti mednarodnemu razsodišču zadevo o odškodnini, ki naj se plača angleško-iranski petrolejski družbi, če ni ta pripravljena prepustiti iranskim sodiščem poravnave tega spora, to pa če se AIOC še prej strinja s sledečimi točkami:

1. Za določitev zneska, ki naj se plača kot odškodnina, bo treba upoštevati samo abadanske naprave; 2. spori med obema strankama, ki se nanašajo na razdobje med letom 1933 in 1947, bodo morali biti poravnani na podlagi pogodbe, ki je bila sklenjena leta 1933; 3. spori med obema strankama, ki so nastali v razdobju od 1948 do aprila 1951, ko je prišlo do podržavljenja petrolejskih naprav, bodo morali biti poravnani na podlagi dodatnega sporazuma iz leta 1949; 4. angleško-iranska petrolejska družba ne bo mogla postavljati zahtev, ki bi se nanašale na razdobje po podržavljenju petrolejskih naprav; 5. angleško-iranska petrolejska družba se obvezuje, da bo takoj plačala Iranu protivrednost v ameriških dolarjih za znesek 49 milijonov šterlingov, ki jih družba dolguje Iranu.

Iranski parlament je po prečitanju te poslanice izglasoval vladi zaupnico z veliko večino. Od 61 navzočih poslancev je za zaupnico glasovalo 60; vzdržal se je samo podpredsednik skupščine. Skupščina je tudi sprejela predlog, naj se zahteve angleško-iranske družbe, ki temeljijo na angleško-iranskem dogovoru iz leta 1933, izročijo komisiji za prodajanje petroleja, da jih prouči.

Na današnji seji parlamenta je podpredsednik zbornice Razavi ostro napadel Američane, dočim je imel prijateljske besede za Sovjetsko zvezo. Dejal je, da Iran noče, da bi njegov petrolej «služil za oboroževanje zahodnih držav proti prijateljski državi», in je pripomnil: «Če bodo Sovjetska zveza in države vzhodnega bloka prišle s petrolejskimi ladjami, jim bomo prodali petrolej. Ohranili bomo naše stališče prijateljskega razsodnika med vsemi državami. Nismo zaprli prodaje državam vzhodnega bloka in jim zagotavljamo, da ne bomo prodali drugim državam naših rudnikov, naših prometnih poti in naših vojaških oporišč, tako da bi lahko služili proti njim. Nočemo ameriškega orožja. Če Truman misli, da bo lahko napravil iz Irana Turčijo, se moti».

V angleškem zunanjem ministrstvu izjavljajo, da so Mosadekovi predlogi «na prvi pogled malo spodbujajoči». Ugotavlja pa se, da niso v Londonu dobili še nobenega uradnega poročila in da to mnenje temelji samo na prvih vesteh tiska.

Mosadekovi predlogi so ustvarili neugoden vtis in v pristojnih krogih izjavljajo, «da pomenijo korak nazaj namesto korak naprej in nov primer Mosadekove obstrukcije».

V washingtonskih uradnih in diplomatskih krogih gledajo s pesimizmom na posledice, ki jih bo lahko imelo Mosadekovo stališče na nadaljnji razvoj položaja. Trdijo namreč, da predlogi, ki jih je postavil Mosadek, niso taki, da bi lahko bili podlaga za razgovore, kakor so upali v Veliki Britaniji in ZDA.

Bivši ravnatelj nemške banke Schacht je v zvezi s svojim bivanjem v Iranu izjavil novinarjem, da je Mosadek «eden najbolj inteligentnih državnikov. Nato je Schacht zanikal govorice, da je svetoval iranski vladi, naj določi tečaj iranskega denarja na podlagi vrednosti petroleja namesto zlata, ter je pripomnil, da se je z Mosadekom razgovarjal samo o gospodarskih vprašanjih, ne da bi se pri tem dotaknil političnih vprašanj.

Dalje je Schacht omenil, da je pred drugo svetovno vojno 60 odst. perzijskega izvoza, ki je obstajal v glavnem iz petroleja, šlo v Nemčijo. Zato bi bilo potrebno, da bi Zahodna Nemčija poslala svojega poslanika v Teheran. Pripomnil pa je, da ne misli v tem smislu posredovati pri bonnski vladi, ker mu je Adenauer svoj čas v nekem pismu izjavil, da nasprotuje, da bi se on zopet vmešaval v javne posle.

Glede Velike Britanije je Schacht izjavil, da je izgubila politični vpliv nad Iranom, da pa ima še vedno prevladujoč položaj na gospodarskem področju, ki ga lahko ohrani, samo če bo dosežen sporazum z Iranom glede petroleja.

Na koncu je Schacht izjavil, da bo takoj, ko bo pripravil za Mosadeka svoje poročilo o iranskem gospodarskem položaju, lahko sprejel vabilo sirijske vlade, naj obišče Damask. Pripomnil je, da se bo verjetno kmalu vrnil v Teheran.

Sovjetski veto proti sprejemu Libije v OZN

NEW YORK, 16. — Sovjetska zveza je danes z novim vetom preprečila sprejem Libije v Združene narode. Ostalih deset članov Varnostnega sveta je glasovalo za njen sprejem. Libija je prva država, ki je dosegla svojo neodvisnost pod pokroviteljstvom ZN.

Medtem je Brazilija pozvala države članice ZN, naj upoštevajo željo Avstrije po neodvisnosti. Zavzemala se je za sklenitev avstrijske mirovne pogodbe, s katero bi prenehala avstrijska zasedba.

V memorandumu, ki ga je brazilska delegacija razdelila med člane ZN, zahteva Brazilija, naj bi prišlo avstrijsko vprašanje na dnevni red prihodnjega zasedanja Glavne skupščine ZN.

Pred novo stavko ameriških rudarjev?

WASHINGTON, 16. — Predsednik sindikata ameriških rudarjev John Lewis je sinoči izjavil, da so pogajanja s predstavniki lastnikov glavnih ameriških premogovnikov obtičala na mrtvi točki. Dodal je, da s tem nastaja možnost nove stavke približno 300.000 rudarjev.

KAIRO, 16. — Svet Arabske zveze je danes sklenil, da vojaški poveljniki zveze ne bodo razpravljali pred prihodnjim mesecem o kolektivni varnosti in o ustanovitvi arabskega vrhovnega vojaškega poveljstva.

Debata o 'Edenovem načrtu' pred skupščino evropskega sveta

Dolg razgovor med Edenom in francoskim zunanjim ministrom Schumanom

STRASSBURG, 16. — Posvetovalna skupščina evropskega sveta je danes začela razpravljanje o «Edenovem načrtu», ki ga je Eden včeraj predlagal, in ki predvideva pridružitev Velike Britanije in drugih osem držav, ki ne sodelujejo pri evropski politični in gospodarski skupnosti, k tem skupnostim.

Eden je namreč včeraj med svojim otvoritvenim govorom izjavil, da bi ožje evropske skupnosti, kakor premogovna in jeklarska ter obrambna lahko izkoristilo parlamentarne in ministrske ustanove, ki že obstajajo v evropskem svetu. Eden je mnenja, da bi bil evropski svet lahko koncentričen: v notranjosti posvetovalne skupine 15 držav bi se lahko ustvarila naddržavna skupina šestih držav, ki so sklenile obrambni dogovor ter dogovor o premogu in jeklu. Skupščina 15 držav naj bi bila vedno posvetovalna, toda del iste s šestimi državami dveh pogodb bi imela posebno oblast. Isto naj bi veljalo za koncentrično sestavo sveta ministrov v Strassburgu, v katerem bi bil svet ministrov šestih držav.

Na koncu je Eden poudaril, da je okrepitev Evrope že pokazala svoje dobre učinke; dejal je, da se je bližnja nevarnost napada na Evropo znatno zmanjšala.

Danes so govorili samo štiri govorniki, medtem ko bodo ostali govorili jutri. Med drugimi sta angleška predstavnika, liberalcev lord Layton in laburist Gordon Walker, izjavila, da se bojita, da so vezi med novimi skupnostmi in evropskim svetom bolj formalne kakor realne. Izrazila sta željo, da bi te ustanove zadobile «manj naddržavno in bolj medvladno» obliko, ter sta poudarila nujnost, da Evropa trdno sodeluje z ZDA. Poudarila sta v bistvu, da je treba paziti, da ne bi napravili «iz majhne Evrope» izoliran, zaključen in nevtralen organizem.

Še prej je govoril italijanski ministrski predsednik De Gasperi, ki je ugodno sprejel Edenov načrt, o katerem je dejal, da bo prinesel novo življenjsko silo.

Britanski zunanji minister Eden se je danes razgovarjal s francoskim zunanjim ministrom Schumanom. Razgovor je bil zelo dolg.

Kakor trdijo obveščeni krogi, sta se razgovarjala o sedanjem političnem položaju, zlasti pa o evropskih vprašanjih. Trdijo tudi, da je Eden poročal Schumanu o svojem včerajšnjem razgovoru z De Gasperijem in o namenih svojega potovanja v Jugoslavijo. Baje sta govorila tudi o saarskem vprašanju. Prav tako sta izmenjala nekaj misli v zvezi s prihodnjim zasedanjem glavne skupščine OZN.

Ostavka tajnika vafdistične stranke

KAIRO, 16. — Glavni tajnik vafdistične stranke Serag El Din, ki je v zaporu od 7. septembra, je poslal predsedniku Nahasu pismo, s katerim javlja svoj odstop kot tajnik stranke in kot senator. V pismu pravi, da niso postavili proti njemu še nobene obtožbe in da podaja ostavko, da «olajša nalogo vsem prizadetim».

Parlamentarna skupina vafdistične stranke je danes odobrila načrt o reorganizaciji statuta stranke. Glasilo vafdističnega levega krila «Al Goumhur al Misri» pa javlja, da so v teku tajna pogajanja za ustanovitev nove politične stranke, v katero bi vstopili razni elementi iz gibanja «Muslimanski bratje» in «nacionalistične stranke», ki je bila pred kratkim ustanovljena.

Umrl je dr. Fran Ramovš

predsednik Slov. akademije znanosti

Globoko nas je pretresla vest, da je včeraj umrl slovenski znanstvenik, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti, univerzitetni profesor dr. Fran Ramovš.

Pokojni prof. Fran Ramovš se je rodil 14. septembra 1890 v Ljubljani, po maturi 1910 je študiral slovansko filologijo in primerjalno indoevropsko jezikoslovje najprej na Dunaju, potem v Gradcu in tu 1914 promoviral. V prvi svetovni vojni je bil od 1. 1915 do 1918 v vojaški službi, v začetku 1918 pa se je habilitiral za slovansko filologijo na univerzi v Gradcu. Konec 1918 je postal tajnik vseučiliške komisije pri pokrajinski vladi v Ljubljani, od 1919 pa je bil med prvimi rednimi profesorji novoustanovljene slovenske univerze. V letih 1926 - 1929 je bil dekan, 1934-35 pa rektor. Nadalje je bil član komisije za izenačenje srbskega in hrvatskega pravopisa in terminologije pri ministrstvu za prosveto, od 1938 dalje pa tudi član Glavnega prosvetnega sveta v Beogradu. Član slovenske akademije znanosti in umetnosti je postal 1938 in bil od 1942 njen generalni tajnik; leta 1950 pa je bil izvoljen za njenega predsednika. Taka izvolitev dr. Ramovša na to reprezentativno mesto naše znanstvene kulture ni bila samo izraz zaupanja, marveč tudi malome nujno priznanje vsega obsežnega dela, ki ga je opravil predsednik za samo Akademijo in za vso tisto znanstveno kulturo, iz katere je nastala naša Akademija kot njena predstavnica in nje vrhunska institucija.

Tudi akademije in znanstvene ustanove izven Slovenije so ga počastile s članstvom: School of Slavonic and East European Studies na univerzi v Londonu, Jugoslovanska akademija znanosti in umetnosti v Zagrebu, Srbska akademija nauka v Beogradu, Slovanski ustav v Pragi, Kral. češke společnosti nauk v Pragi, Poljska akademija znanosti in umetnosti v Krakovu.

Frana Ramovša prištevajo po svetu že dolgo vrsto let med največje slaviste naše dobe. Vsaka njegova knjiga, vsaka njegova študija je presenetila strokovnjake z natančnostjo in globino opazovanj, a nič manj ni bila važna po metodah, ki jih je avtor uporabljal pri svojih raziskovanjih. Vse življenje je posvetil slavistiki in jo zajel s tako globino in širino, da se nobeno temeljno delo v slavistiki ne bo moglo v bodoče izogniti izsledkom njegovih opazovanj. Marsikaj je v njegovem delu važnega tudi za splošno lingvistiko, za nas Slovence pa pomeni najpoglavitnejši vir vsega, kar vemo o svojem jeziku. Doslej ni bilo nikogar, ki bi tako globoko posvetil v temo jezikovnega razvoja.

Po prvih manjših objavah v domačih in tujih revijah se je prof. Ramovš predstavil svetu 1918. leta z daljšo razpravo v Jagičevem Arhivu «Slovenische Studien». Tu je dokazal, da razpolaga z bogatim, sistematičnim, zgodovinskim in dialektološkim gradivom kakor še nihče pred njim. Izpisal si je gradivo iz vseh starejših slovenskih knjig in rokopisov, prehodil večino slovenskega ozemlja, da bi proučil slovenska narečja, preštudiral za najstarejšo dobo zgodovinske listine zaradi slovenskih drobcev v njih, zlasti zaradi imen, se poglobil razen v slavistiko v indoevropsko primerjalno jezikoslovje, v germanistiko in romanistiko zaradi raziskovanja prvih razdobij slovenščine in povrh še v politično zgodovino najstarejše dobe. In vse to z namenom, da izdela slovensko zgodovinsko slovnico. In ko je 1919 stopil pred slušatelje nove univerze v Ljubljani, je bilo treba dati ogromnemu gradivu, ki ga je imel pripravljenega, samo še zunanjo obliko.

Zgodovinsko slovnico si je prof. Ramovš razdelil na sedem velikih poglavij: postanek individualnosti slovenskega jezika, konzonantizem, vokalizem, akcent, oblike, sintaksa, dialekti. Žal pa sta od vseh omenjenih del izšli le konzonantizem in dialekti, s katerima smo dobili znanstveno podan oris razvoja slovenskega jezika. Pravo odkritje je bila knjiga o dialektih. Nekaka priprava nanjo je bila Dialektološka karta slovenskega jezika, ki je izšla v manjši izdaji tudi 1935. leta. V teh delih je obrazložil klasifikacijo slovenskih narečij, ki se je ponesrečila vsem prejšnjim raziskovalcem, ker so za delitev upoštevali samo posamezne posebnosti. Ramovš pa je pritegnil vse jezikovne pojave in hkrati strukturo tal, prvotno kolonizacijo, premikanje ljudstva, torej tisto kar je utegnilo vplivati na jezikovne spremembe. Ramovševa Historična gramatika je sijajen zgled, da ni lingvistika neživljenjska, temveč nadvse živa znanost.

Da bi približal zamotano snov tudi širšemu krogu bralcev, je 1936 izdal Kratko zgodovino slovenskega jezika. Z zgodovinarjem M. Kosom je izdal Brižinske spomenike. Medtem ko je zgodovinar pokazal paleografske izsledke o najstarejšem ohranjenem spomeniku slovenskega jezika, je Ramovš v jezikovni analizi v transkripciji in prevodu besedila podal svoja tehtna dognanja o dragocenih zapisih v celoti in posebej o tistih mestih, ki so ostala še problematična.

Zvezo narečij s folklornim gradivom je pokazal skupaj s Šašljem v knjigi «Narodno blago iz Roža». Razen naštetih samostojnih publikacij je prof. Ramovš napisal še nad 120 razprav, člankov, ocen, poročil o domačih in tujih revijah ter zbornikih. Rezultat njegovih prizadevanj za aktualne probleme knjižnega jezika pa je njegov Slovenski pravopis, ki ga je priredil z A. Breznikom in ki ga je leta 1950 izdala v razširjeni obliki Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Z njim smo po Ramovševi zaslugi dobili sistem naše knjižne izreke, ki je v polpretekli dobi pri nas bila tako zanemarjena.

Velike zasluge si je prof. Ramovš pridobil tudi kot organizator mnogih znanstvenih ustanov, zlasti Akademije, ki ji je bil od njenega začetka poglavitna gibalna sila. Posebej pa je organiziral njen Inštitut za slovenski jezik.

Kakor občudujemo veličino njegovih znanstvenih zamisli in ostrino njegovega razuma, tako moramo v njem ceniti plemenitost njegovega srca, moč in pristnost njegove človečnosti. Vsi, ki so ga pobliže poznali, vedo, kako vseskozi nesebičen in dober je bil ter nenavadno občutljiv za vse odtenke človeškega čustva, bolečine in trpljenja. V delu in miselnosti prof. Ramovša se živo izražajo tri temeljne sestavine njegove osebnosti: globoka priklenjenost na slovensko zemljo, vera v resnico in plemenit človečanski etos. Vse, kar je dognal kot lingvist, kar je uresničil kot akademski vzgojitelj, a ustvaril tudi kot organizator naših kulturnih ustanov, vse se je porodilo iz teh korenin njegovega bistva.

Prezgodnja smrt velikega znanstvenika prof. Ramovša pomeni za slovensko kulturo in znanstveni svet nenadomestljivo izgubo, ki jo bomo zelo težko preboleli. V tolažbo nam je le, da nam je kljub temu, da mu še mnogo velikih načrtov ni bilo dano izpolniti, zapustil mnogo in to neminljive vrednosti.

Bradley o važnosti kopnenih sil

PARIZ, 16. — Načelnik ameriških glavnih stanov general Omar Bradley je izjavil na tiskovni konferenci, da so vojaške sile določene za atlantsko zvezo, bistveno potrebne za skupno obrambo in da je treba skrbeti za dobro izurjenje teh sil, ne glede na optimistična predvidevanja o uspešnosti atomskega orožja.

Bradley je omenil, da se je razgovarjal z generalom Ridgwayem in generalom Gruentherjem o morebitnem vplivu, ki bi ga imela atomska orožja na obrambne načrte atlantske zveze in na bodoče potrebe kopnenih in letalskih sil. Optimistična predvidevanja glede razpoložljivosti in uspešnosti atomskega orožja — je dodal Bradley — bi nekatere države lahko zavedla na napačno miselnost, da ni treba organizirati in izuriti vseh sil, ki jih predvidevajo načrti za leta 1952-53-54. Taka miselnost ni upravičena in bi lahko vodila do nevarnih nesporazumov.

Bradley je nadalje izjavil, da so vsi podatki, ki se nanašajo na uporabo atomske sile, na razpolago generalu Ridgwayu in članom njegovega mednarodnega glavnega stana. Obvestila o razvoju atomskih raziskovanj bodo še nadalje vnašali v načrte atlantske zveze. Namen izgradnje kopnenih in letalskih sil atlantske zveze je zaustavitev kakršnega koli morebitnega napada na ozemlje te zveze. Omenjene sile pa ne bi bile dovolj močne da bi sprožile protinapad ali da bi zmagale v morebitni vojni. Zato bi bila potrebna veliko večja mobilizacija.

Adenauer proti sprejemu vzhodnonemške delegacije

LONDON, 16. — V obveščenih krogih trdijo, da so tri zahodne vlade odobrile osnutek odgovora na sovjetsko noto o Nemčiji, ki so jo izdelali njihovi predstavniki v Londonu. Noto bodo sedaj poslali trem visokim komisarjem v Nemčiji, ki se bodo o njej razgovarjali z Adenauerjem. Še preden jo bodo poslali v Moskvo, bodo o njej razpravljali tudi pred stalnim svetom atlantske zveze v Parizu.

Adenauer je danes kritiziral predsednika zveznega parlamenta, ker je obljubil, da bo sprejel parlamentarno delegacijo Vzhodne Nemčije, ki bo prišla v ponedeljek v Bonn.

Adenauer je dejal, da bi to lahko dalo lažni vtis, da je Zahodna Nemčija pripravljena priznati sedanje poglavarje Vzhodne Nemčije kot zakonite. Nocoj se je izvedelo, da je Adenauer poslal predsedniku parlamenta pismo, v katerem ga skuša prepričati, naj ne sprejme delegacije. Adenauer se boji, da bi De Gasperijev obisk v prihodnjem tednu zgubil na važnosti, če bi sovpadel s prihodom vzhodnonemške delegacije.

LONDON, 16. — Britanski obrambni minister Alexander je danes odpotoval z letalom v Zahodno Nemčijo. 19. t. m. se bo razgovarjal s tremi zahodnimi komisarji in z Adenauerjem.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Danes, sreda 17. septembra
Lambert, Prvan
Sonce vzide ob 5.45, in zatone ob 18.13. Dolžina dneva 12.28. Luna vzide ob 3.44, in zatone ob 17.22.
Jutri, četrtek 18. septembra
Jožef, K., Sokolica

Slovenci se moramo združiti če se hočemo politično uveljaviti

Naj pišejo razni Janezi v „Katoliškem glasu" kar hočejo, goriško ljudstvo zahteva na prihodnjih volitvah enoten nastop

GORICA, 16. — Klerikalni «Katoliški glas» je imel za potrebno, da je v svoji zadnji številki povedal svoje mnenje o skupnem nastopu vseh Slovencev v Gorici pri bližnjih volitvah. Članek je napisal neki Janez. Kot vemo, je pa med Slovenci Janezov precej in zato se avtor članka skriva za takim psevdonimom, ker si pač ne upa javno prevzeti odgovornosti za svoje slabo pisanje.

Janez skuša biti v pisanju kar se da lakonski. Stvari samo pribija v zelo kratkih stavkih in odstavkih. «Zahtevamo nastop brez komunistov», pravi K. G.

Toda zakaj pisun Janez ni bolj točen v svojem pisanju in zakaj ne pove, kaj je privedlo njega in njegove do tega, da so v Trstu «nastopali komunisti» odnosno vsaj s «komunistično OF».

Kadar nekdo postavlja tako važne trditve, je treba imeti pri vsem pred seboj celotni problem slovenskega zamejstva, ki gre od Trsta do Gorice. Zakaj bi torej «slovenski katoličani» v Gorici ne smeli sodelovati s «komunisti», v Trstu pa je bilo to mogoče.

Janez zastopa samo svoje ali kdo ve čigavo stališče, če ne morda stališče samega g. Blatnika, upravnika Kalistovih katakomb v Rimu. Nikjer pa ne pove, zakaj mu je za tako stališče. Trditi, da kdor pomaga komunizmu škoduje krščanstvu in narodnosti, to ni nobeno dokazovanje in lahko prepriča samo tiste omejence, ki izgubljajo pamet za mračnimi mističnimi zidovi vatikanskih propagandnih prostorov, nikdar pa to ne bo zadostovalo človeku, ki je razgledan in ocenjuje položaj.

Zelo radi verjamemo, da je raznim Janezom okoli K. G. predvsem in samo za tako imenovano krščanstvo (beri vatikanske reakcionarne koristi) in da jim je narodnost deveta briga, kot jim je bila deveta briga nadškofsko pastorsko pismo, ki je bilo žaljivo za slehernega slovenskega katoličana, kot je bilo žaljivo obnašanje slovenskega duhovnika v papeški koloniji na Tridentinskem itd. Takega mišljenja pa niso v veliki večini preprosti ljudje, katere skušajo s svojim pisanjem preslepiti. Povemo jim, da so ljudje vedno prepričani, da se moramo Slovenci na Goriškem združiti, če se hočemo politično uveljaviti.

Vesti za učitelje

Šolsko skrbništvo v Gorici sporoča, da so na občinski razglasni deski na vpogled lestvice prosilcev za začasno namestitev na osnovnih šolah v goriški pokrajini.

Diskriminacija pri dijaških podporah

GORICA, 16. — Dijakom italijanskih beguncev iz «Julijske krajine», to je iz zadrske, reške in tržaške pokrajine bodo nudili štipendije v znesku po 20 tisoč lir mesečno. Razpisali so natečaj.

Kolikšna radodarnost italijanskih oblasti za begunce. Ob marsikateri priliki smo že poudarili, da za slovenski Dijaški dom v Gorici niso oblasti nakazale niti ene podpore. Niti vinarja ne dajo slovenskim dijakom, ki jih morajo vzdrževati starši, ali v najboljšem primeru slovenske dobrodelne ustanove. To je očitna diskriminacija, ki jo slovensko ljudstvo ne more kar tako prezreti.

Slovenci v Italiji smo popolnoma enakopravni in imamo potemtakem tudi enake pravice, kot to priznava italijanska ustava. Zakaj se italijanske oblasti ne ravnajo v smislu črke in duha italijanske ustave in priznajo našo enakopravnost?

Pokrajina v Beneški Sloveniji

Pogled iz Trčmuna na Gabrovico, v ozadju Kuk

Doberdobski partizani so padali pod slovensko zastavo

Zato je zanje žalitev, da so v sedež ANPI namestili italijansko zastavo

DOBERDOB, 16. — V Doberdobu so kominformisti postavili sedež ANPI. Vanj so namestili znak garibaldincev in italijansko zastavo.

V Doberdobu je tako ravnanje tukajšnje kominformistične partizanske zveze ANPI vzbudilo veliko nezadovoljstvo. Vas je dala veliko število partizanov, toda nihče med njimi se ni boril pod italijansko trikoloro niti pod garibaldinskim znakom. Doberdobski partizani so bili v slovenskih partizanskih edinicah in so služili v NOVJ, ki se je borila proti ponovnemu zavojevanju naših krajev po italijanski imperialistični vojski. Zato ni poslednje dejanje kominformistov nič drugega kot izdajstvo v korist italijanskih šovinistov.

Mi spoštujemo italijanske garibaldince, ker so najbolj zdrava sila italijanskega ljudstva, toda vsakemu svoje! Naši partizani so padali pod slovensko zastavo in za osvoboditev svoje zemlje. Ravnanje kominformovcev pa pomeni podporo in potuho šovinističnim pohlepom.

Zato obsojamo kominformistično izdajstvo in kominformistično vodstvo, ker se poslužuje popolnoma italijanskih šovinističnih metod, da bi uvedlo v našo vas duha, ki ga šovinisti niso mogli zanesti.

Nakazila za bencin do 30. septembra

Trgovinska zbornica sporoča, da zapadejo 30 t. m. sledeča nakazila za bencin: 5-litrska rozasta nakazila in 10-litrska siva. Zato naproša zbornica interesente, da v tem roku uporabijo omenjena nakazila, ker ne bo v nobenem primeru podaljšala veljavnosti nakazil.

KINO

VERDI. 17: «Trije vojaki», W. Pidgeon.
VITTORIA. 17: «Počitnice z gangsterjem», M. Laurence in G. Pala.
CENTRALE. 17: «Družina Passaguai napravi srečo», A. Fabrizi in Macario.
MODERNO. 17: «Rumena zastava», P. Douglas in R. Widmark.

ADRIA EXPRES
ADEX IZLETI

ENODNEVNI IZLET
5. OKTOBRA V
Postojno Skocijan

DVODNEVNI IZLET
4. IN 5. OKTOBRA V
Tolmin Kobarid Bovec *in na* **Bled**

Vpisovanje do 29. t. m. pri «Adria-Express», Ul. F. Severo 5 b - tel. 29243.

KRATKE VESTI iz beneških vasi

Št. Peter Slovenov

Na naši občini je bil sestanek družinskih poglavarjev, na katerem so se razgovarjali glede družinskega davka. Naši ljudje so že svoj čas poslali na prefekturo protest in zato je prišel neki gospod iz Vidma. Njemu so ljudje razložili, kakšno stanje vlada v naših krajih in so mu povedali, da so protestirali tudi proti občinski komisiji, ker jim je naložila previsoke davke. Možje, ki so bili v tej komisiji, so se bali ljudi, in so zato dajali krivdo drug drugemu, češ da ni nikdo odobril teh davkov. Gospod iz Vidma je na sestanku dejal, da je Italija uboga in da moramo zato plačevati davke državi in občini, ki ne moreta živeti brez davkov. Ljudje pa so v diskusiji še bolj poudarili težko stanje pri nas. Gospod iz Vidma pa je začel na široko razlagati, kako važno je, da ljudje plačujejo davke, tako da ni zadovoljil nikogar. Ljudje so namreč pričakovali, da bo povedal kaj bolj konkretnega. Zato so se davkoplačevalci razšli jezni na svoje domove.

Ažla

V torek 9. t. m. je umrl Adam Skrinjer iz naše vasi, star 81 let. Dolgo let je živel v emigraciji, saj je prehodil skoraj vso Ogrsko, Nemčijo in lep del Severne Amerike. Po dolgih letih se je vrnil k svoji družini, kjer pa mu niso mogli dosti pomagati. Na zadnji poti ga je spremilo mnogo vaščanov.

Podbonesec

Pravijo, da bo naša občina dobila 3 milijone lir podpore zaradi hude škode, ki jo je povzročila toča. Upamo, da bodo ta denar pravično razdelili in tako pomagali našim hudo prizadetim kmetom.

Mašeri

Pred dvema letoma je uprava naše mlekarne sklenila, da bo vse maslo, ki ga pridelajo v mlekarni, prodajala gospodu Cuderju iz Čedada. S Cuderjem so se dogovorili, da jim bo zmeraj plačeval maslo po tržni ceni. Vsi so bili zadovoljni s tem dogovorom in so podpisali pogodbo v prepričanju, da jo bosta spoštovali obe stranki. Povedati pa moramo, da niso dogovora spoštovali naslednji člani: Anton Lošćak-Tomažev, Viktor Mašera, Franc Zlundar in Anton Mašera.

V pogodbi je bilo zapisano, da bo moral vsakdo, ki je ne bo spoštoval, plačati 10.000 lir globe v korist mlekarni. Tisti štirje družinski poglavarji pa so prodajali maslo, ki so ga izdelali v mlekarni, tudi drugim prekupčevalcem, zato jih je odbor mlekarne obsodil, da morajo plačati globo, kot določa pogodba. Globo sta plačala Anton Lošćak in Viktor Mašera. Franc Zlunder je vrnil mlekarni dobiček od tega, kar je prodal drugim prekupčevalcem. Anton Mašera pa ni hotel prav nič plačati in se je moral zato zagovarjati pred čedadsko sodnijo. Tam so ga obsodili na 34.000 lir kazni. Medtem je mlekarniški odbor sklenil, da ne bo več sprejemal njegovega mleka v mlekarno, ker ni plačal tega, kar je določala pogodba, ki jo je sam podpisal. Po razsodbi čedadskega sodišča pa se bo odbor pogovoril, ali bodo še sprejemali mleko Antona Mašere ali ne.

Sredinje

Štiri vasi bodo v bližnji občini dobile pomoč, ker jim je toča povzročila mnogo škode. Te vasi so Ravne, Oblica, Duge in Gorenji Trbil s Polico. Občina pa je dobila samo 280 tisoč lir podpore. Zato sedaj res ne vedo, kako bi to pičlo vsoto razdelili med razne vasi.

Predavanja pokrajinskega kmetijskega nadzorništva

Kmetijsko pokrajinsko nadzorništvo je sklenilo, da bo v kratkem pripravilo 190 predavanj v vsej videmski pokrajini, da pojasnijo kmetovalcem vse možnosti kmetijske proizvodnje. Predavanje bo tudi v Gornjem Barnasu in v Sv. Volfangu pri Dreki. Torej bosta v vsej Beneški Sloveniji samo dve predavanji za 18 občin, medtem ko odpade na ostale občine v Furlaniji več kot eno predavanje na vsako. Torej zapostavljanje tudi pri predavanjih.

Ni vedel da ima zlomljeno nogo

GORICA, 16. — Pred nekaj dnevi je šel 17-letni Lorenzutti Julijan iz Fare z vozom, v katerega sta bila vprežena dva konja, na polje. Mladenič je vodil konje nekaj časa peš, nato pa je hotel stopiti na voz, ko je s kolenom trčil ob zavoro voza. Trenutno ni čutil nobene bolečine. Sinoči pa ga je nenadoma začela boleti desna noga tako, da si ni znal sam tolmačiti od kod take bolečine. Šel je do najbližjega zdravnika, ki ga je po pregledu takoj odposlal v mestno bolnico Brigata Pavia, ker je ugotovil, da ima Lorenzutti zlomljeno nogo. V bolnici so ga sprejeli na ortopedski oddelek, kjer se bo moral zdraviti približno 35 dni, če ne nastanejo komplikacije.

Hud požar v Ronkah

RONKE, 16. — Močan požar je včeraj popoldne nastal v Ronkah v nekem dvorišču stavbe v Ul. Roma, ki je last trgovca Alojza Utilija in v kateri prebiva kmetovalec Decio Moimas. Moimasovi sorodniki so popoldne opazili gost dim, ki se je vil iz kupa slame v bližini hleva, in takoj obvestili gasilce. Medtem so domačini in orožniki gasili požar, dokler niso prišli gasilci iz Tržiča in Ronk.

Po večernem delu so končno pogasili še zadnje zublje. Zgorelo je 200 stotov slame in 95 stotov krme. Škoda znaša približno 300 tisoč lir, ki jih pa krije zavarovalnina.

Jazbeci na Goriškem Krasu

DOBERDOB, 16. — Pri nas na Krasu nam je suša prizadejala veliko škodo. Poleg tega pa uničuje naše koruzne nasade tudi jazbec, o katerem najbrž nikjer na Goriškem dosti ne vedo. Jazbec napravi škodo ker polomi koruzna stebla poleg tega pa tudi precej požre. Vaščanom se je že marsikdaj primerilo, da so ga ujeli. Pred dnevi pa bi ga neki avtomobilist kmalu povozil sredi ceste, ko je hacal čez njo.

Vesti za starše šolskih otrok

GORICA, 16. — Po navodilih šolskega skrbništva se obveščajo starši, da bodo izpiti drugega roka na osnovnih šolah s slovenskim učnim jezikom od 25. do 30. septembra t. l.

Istočasno bo tudi vpisovanje. Pri vpisovanju za letnik 1946 sta nujno potrebna rojstni list in potrdilo o cepljenju koz.

Solsko leto 1952—53 se prične dne 6. oktobra t. l.

Popravilo pevmskega pokopališča

PEVMA, 16. — Občina je razpisala dražbo za popravilo pokopališkega zidu v Pevmi. Dražbo je dobilo podjetje Medeotti iz Ločnika. Predvidevajo, da bodo dela končana do 10. oktobra. Delo je omejeno samo na spodnji del pokopališkega zidu, kjer so pokopani padli partizani. Podjetje bo moralo ometati zid in ga pokriti s strešniki. S tem bo omogočeno, da bodo ljudje postavili padlim kamenite plošče. Ker bodo dela končana v prvi polovici oktobra, bodo imeli vaščani dovolj časa, da bodo do 1. novembra lahko namestili napisne plošče

28. SEPTEMBRA V ČEDADU manifestacija italijanske kulture

Ali ne bodo tudi te priložnosti izkoristili za svojo šovinistično propagando?

Bliža se dan, ko bodo dodelili nagrado za književnost, imenovano «Furlanska nagrada». Ta državna nagrada ne nosi upravičeno tega imena, saj nima nič opraviti s furlansko idejo. Tako bomo imeli v Čedadu 28. septembra veliki «sejem» lažne italijanske kulture. Tega natečaja se bo udeležilo 235 literatov in glasbenikov, tako da bo Čedad nekoliko oživel. Namen te nagrade oziroma natečaja je tudi v tem, da pritegnejo pozornost Italijanov na Čedad in sploh na te kraje. Ob razdeljevanju nagrad bo čedadska občina priredila tudi sprejem, katerega se bodo udeležili tudi zastopniki vlade in številne osebnosti s področja kulture, umetnosti, politike in časnikarstva iz vse Italije. Istega dne bodo tudi povabljenci obiskali zgodovinske in umetnostne spomenike Čedada. Pričakovati je, da bodo tudi tej literarni manifestaciji dali šovinističen značaj.

Smrt zavednega Slovenca v Gorenjem Brdu

V ponedeljek zvečer je šel 52-letni Anton Bernjak iz Gorenjega Brda v gostilno v Dolenje Brdo da bi malce igral na karte. Minila je že polnoč, ko se je vrnil v družbi 26-letnega Gina Vogriča iz Gorenjega Brda. Sla sta skupaj večerjat k Vogriču, spila liter mošta in šla spat. Ko je stopil Bernjak v svojo sobo, je zapahnil vrata za seboj, se slekel ter hotel uleči. Toda pri tem je padel in si zlomil hrbtenico. Ležal je vso noč na tleh in nihče ni slišal njegovega ječanja. Šele ob 7. uri zjutraj ga je slišala njegova sorodnica, nevesta njegovega nečaka. Hotela mu je priskočiti na pomoč, toda vrata so bila zapahnjena. Klicala je na pomoč, pritekli so vaščani in vrgli vrata iz tečajev z železnim drogom.

Položili so nesrečnega Antona na posteljo in šli klicat zdravnika, ki je ugotovil, da je Bernjaka zadela kap. Odpeljali so ga v čedadsko bolnico, kjer so mu ugotovili zlom hrbtenice. Tu je umrl že ob 8. zvečer.

Bernjak je bolehal ze 15 let za revmatizmom. Bil je ubožen in njegova pridna žena je morala iti služit v Anglijo, da mu je lahko pomagala kupovati zdravila. Večkrat ga je prišla tudi obiskat. Ravno pred štirimi tedni je zadnjič odpotovala v Anglijo. Bil je vedno zaveden Slovenec in na zadnjih upravnih volitvah je bil predstavnik Slovenske liste v grmeški občini. Pogreb je bil v nedeljo 14. t. m. ob 9,30 iz Čedadske bolnice na pokopališče. Ženi in sorodnikom izrekamo naše najglobljе sožalje.

P. I.

Planinci na Ojsternik

GORICA, 16. — Slovensko planinsko društvo v Gorici priredi v nedeljo 21. septembra izlet na Ukvansko planino, od koder bodo nato izletniki lahko šli na Ojsternik.

Odhod v nedeljo zjutraj ob 5. uri s Travnika z avtobusom. Prijave sprejema Darko Suligoj - urar na Travniku do vključno četrtka 18. septembra. Voznina stane za člane 700 in nečlane 750 lir.

Še o vprašanju tablic za gostilne in trgovine

V nedeljo smo pod naslovom «Nedovoljen nastop uradnika UIC» objavili kratko vest, kako je uradnik Italijanske zveze slepcev vsilil gostilničarki v tržaškem predmestju kar 9 napisnih tablic v znesku 3.400 lir. Gre za tablice z napisi kakor na primer: «Prepovedano pljuvati», «Policijska ura ob...» itd. Te tablice so sicer obvezne, toda kar pet jih ni prišlo v poštev za ta lokal, ker so namenjene za trgovine jestvin, sadja itd. Zveza slepcev ima namreč v nekakem zakupu razdeljevanje teh tablic na račun «Ufficio applicazioni legislative».

Včeraj je šel gostilničar, mož omenjene gostilničarke, protestirat na sedež Zveze slepcev, na Borznem trgu 4, kjer so mu oprostili, češ da je tisti uradnik samoglav in da so dobili tudi že od drugod pritožbe zaradi njegovega samovoljnega ravnanja. Gostilničarju so dali 4 obvezne tablice ter mu vrnili razliko v denarju.

Tako je bil ta spor rešen. Stvar pa lahko služi kot zgled drugim gostilničarjem in trgovcem, okoli katerih bi lahko ta uradnik še sitnaril. Če bo namreč vsiljiv, mu pač lahko mirne duše pokažejo vrata.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

OSVOBODILNA FRONTA ZA OKRAJ DEVIN-NABREŽINA
priredi v **nedeljo, 21. septembra** ob 14. uri
v **SESLJANU**

Veliko jesensko vrtno veselico

SPORED:

Otvoritveni govor
Nastop domačih pevskih zborov in zborov iz Gorice
Recitacije članov SNG
Koncert harmonikarjev in solistov iz Ljubljane

Prireditveni odbor vabi vse rojake iz mesta in vasi, posebno še mladino k polnoštevilni udeležbi. Veselica bo nudila najlepšo priložnost za snidenje starejših in mladine, da se v družabnem in prijetnem razpoloženju naužijejo lepote naših lepih slovenskih pesmi, ki nam jih bodo podajali pevski zbori in ljubljanski harmonikarji. Po programu priredi motoklub «Mladost» iz Nabrežine ples in plezanje na mlaj, ki bo obložen z bogatimi darili. Igrali bo izbran plesni orkester iz Sv. Križa.

Za postrežbo udeležencev z jedačo in pijačo, zlasti pa s kranjskimi klobasami in kraškim teranom je poskrbljeno.

PRIREDITVENI ODBOR

NEMŠKI CIRKUS APOLLO

Zadnje predstave!

CIRKUS APOLLO
daje v Ul. sv. Marka
V TRSTU
svoje zadnje predstave
samo
do vključno
ponedeljka 23. septembra

Dve predstavi dnevno ob 16.30 in 21. uri

Prodaja vstopnic: Agencija ATEC, Trg Goldoni in pri cirkuških blagajnah

Največja potujoča menažerija v Evropi je odprta od 9. do 19.30 ure

NEMŠKI CIRKUS APOLLO

Osvobodilna fronta priredi za velesejem

Množični izlet v Zagreb

in sicer v soboto 27., nedeljo 28. in ponedeljek 29. septembra. V Zagreb bo vozil poseben vlak. Vpisovanje na Korzu Garibaldi 4/III in v Ul. R. Manna 29 od 18. do 20. ure. Po okoliških vaseh na sedežih OF vsak dan v večernih urah.

CENA IZLETU ZA TRI DNI JE 2.050 LIR NA OSEBO, IN SICER ZA DOKUMENTE, PREVOZ IN PRENOCISCE.

Vpisovanje se zaključi v soboto 20. septembra

Pohitite s prijavami!

IZ TRŽAŠKEGA DNEVNIKA

PIČLA UDELEŽBA TRŽAŠKIH PODJETIJ na zagrebškem velesejmu zaradi šovinističnih spletk

Samo tri podjetja, ki imajo svoj poslovni sedež v Trstu, razstavljajo na velesejmu svoje proizvode

V soboto smo poročali o otvoritvi šestega mednarodnega zagrebškega velesejma. Ze takrat smo poudarili izredno veliko zanimanje tujih držav, ki so na letošnjem velesejmu v Zagrebu udeležene v rekordnem številu. Tuji razstavljalci so zasedli trikrat več prostora kot lani;; tako je letos na velesejmu inozemstvo udeleženo s 680 raznimi podjetji. Poleg tega so najvažnejše države uredile naravnost razkošne paviljone s kolektivnimi razstavami, kot so na primer paviljoni Velike Britanije, Avstrije in Zapadne Nemčije. Vse to nam govori o velikem porastu zanimanja za jugoslovanski trg, o krepitvi mednarodnih veži, in o številnih ugodnih kupčijah, ki jih nameravajo zaključiti Nemci, Avstrijci, Angleži, Francozi itd. na zagrebškem velesejmu.

Lahko rečemo, da se je udeležba tujcev skoraj potrojila z izjemo Italije, ki je zastopana v istem obsegu, kot je že bila lani ter ni povečala svojega prostora (2.000 kvadratnih metrov).

V Zagrebu obstaja nenapisano pravilo, da mora biti velesejmski prostor popolnoma urejen do svečane otvoritve. Vsak vijak je že do takrat na svojem mestu, stroji očiščeni, razstavni predmeti dajejo najlepši videz. Toda ta nezapisan zakon ima svojo izjemo. Med francoskim in avstrijskim paviljonom je bil še ponedeljek (3. dan velesejma) prazen prostor kjer je v kotu sameval zaprašen stroj pokrit s starimi časopisi. Tudi to le malo častno izjemo so zakrivile italijanske družbe, ki so, kot že enkrat predlanskim prišle prepozno. V torek zjutraj so namreč lahko potniki «Orient expressa» videli skozi okno, kako razkladajo komaj prispele italijanske stroje.

Prav verjetno niso italijanske družbe krive za slabo udeležbo in za zakasnitev. Ponavlja se pač stara zgodba, znana že iz 1950. leta. Zagrebška velesejmska uprava je namreč takrat (kot tudi letos) pravočasno obvestila družbe izdala je pravočasno tudi uvozna dovoljenja, toda italijanska vlada gleda na vsako povečanje gospodarskih stikov z Jugoslavijo kot na «narodno izdajo» in je pač zavlačevala odobritev izvoznih dovoljenj. Splošen vtis ki ga daje velesejem, je zelo jasen in kaže, da so se izredno povečale trgovske vezi med Jugoslavijo in vsemi ostalimi državami, z izjemo Italije.

V Trstu gosodari in ukazuje tudi Italija in to še posebno sedaj, ko so njeni emisarji na najodgovornejših gospodarskih položajih. Ce torej italijanska vlada zavira gospodarsko zamenjavo med Italijo in Jugoslavijo, kako bi mogla dovoliti, da se Trst udeleži zagrebškega velesejma. Lani smo na primer lahko videli, sicer skromne, pa vendarle še dokaj reprezentativne razstave najvažnejših tržaških ladjedelnic, tovarne žerjavov, Ilve itd. Letos pa zastopajo Trst samo sledeče tri družbe: General Motors, Adriaimpex in Techna. Vse te tri družbe imajo s Trstom le to skupno, da so tukaj njih poslovni sedeži ter da dajejo zaslužek uslužbencem in lastnikom, v resnici pa so to trgovske agencije ameriških in drugih velefirm.

Tržaških ladjedelnic, tovarne strojev, tovarne mostov in dvigal, Ilve, in ostalih pomembnih tržaških industrijskih velikanov pa na velesejmu ni.

Tržaška industrija je zaradi pomanjkanja naročil v stalnih težavah. Pred nosom pa ima veliko, še vedno neizkoriščeno tržišče. Nemci, Avstrijci, Angleži in drugi lahko prodajajo na tem velikem trgu svoje proizvode, samo Trst je, kot vse kaže izključen.

To so pač rezultati neumne šovinistične politike, ki ne vidi preko svojega nosu in ki onemogoča tržaškemu gospodarstvu vsako, pa tudi najmanjšo koristno povezavo z zaledjem. To je ista politika ki z vsakim letom bolj onemogoča udeležbo Jugoslavije na tržaškem velesejmu (ne pozabimo, da še vedno ni rešeno vprašanje uvoznih dovoljenj za jugoslovansko blago, prodano na tržaškem velesejmu in da še vedno ni uvoznih dovoljenj za klobase in vino, ki so jih na velesejmu prodali.

Velika večina najvažnejših tržaških industrijskih podjetij, predvsem ladjedelnice, tovarna strojev ter Ilva so pod direktnim nadzorstvom italijanske vlade, ker je italijanski zaklad glavni delničar. Na italijansko vlado tudi pada krivda za nastali položaj.

Kadar nekdo zaradi političnih ciljev onemogoča trgovsko zamenjavo ter se poslužuje raznih načinov, da bi gospodarsko škodil svojemu «političnemu nasprotniku», kot to hočejo delati šovinistični italijanski vladajoči krogi, je ocijanjen po navadi on sam. Italijansko in jugoslovansko gospodarstvo se naravno izpopolnjujeta. Italija bi lahko nabavljala jugoslovansko rudo, les in kmečke pridelke, Jugoslavija pa bi kupovala italijanske stroje, avtomobile, opremo in najrazličnejše drugo blago, ki ga italijanska industrija le težko proda. Tako zdravo gospodarsko sodelovanje bi bilo koristno za obe strani, predvsem pa za Italijo.

Se bolj velja zgornja ugotovitev za Trst, ki je neposredno gospodarsko odvisen od svojega zaledja. Se tako «učeni» gospodarski strokovnjaki lista «Giornale di Trieste» ne bodo mogli nikoli dokazati, da ni prav Jugoslavija najpomembnejše zaledje Trsta. Tesna gospodarska zamenjava med Trstom in Jugoslavijo bi bila koristna za oba partnerja, predvsem za tržaško industrijo, ki išče naročil in za tržaško pristanišče, ker bi se tako lahko večji del jugoslovanskega izvoza in uvoza preusmeril čez Trst.

Žal pa bo taka zdrava gospodarska politika v Trstu nemogoča, dokler bodo odgovorni krogi zavirali vsako gospodarsko sodelovanje.

IZLET PDT

Izlet na Platak, ki bi moral biti v nedeljo 21. t. m., je prenesen iz tehničnih razlogov na 28. t. m. Vpisovanje se nadaljuje do 18. t. m. v Ul. Machiavelli 13-II med 18. in 19. uro.

Ne moreta živeti pod isto streho

Nasilen moški pretepel sedem let starejšo žensko

GORICA, 16. — V mestno bolnico Brigata Pavia so v nedeljo zvečer sprejeli 51-letno Marijo Vodrig iz Ul. Orzoni 14. Zdravniki so po pregledu ugotovili, da si je ženska baje zlomila dve rebri na levi strani ter si prizadela lažje rane po vsem telesu. Ozdravela bo v 20 dneh.

* * *

Agentu policije v bolnici je ženska izjavila, da se je prejšnjega dne prepirala s 44-letnim Pijem Pippanom, ki jo je naposled suval s pestjo in obrcal po vsem telesu. Na pomoč je materi pritekla 17-letna hčerka Natalina, ki je takoj pomirila razjarjenega moža. Nato je pa mater pospremila v ambulatorij dr. Danelona v Ul. Carducci, ki jo je ukazal takoj odpeljati v mestno bolnico Brigata Pavia.

To ni prvič, ko mestna kronika piše o sporih med Vodrigovo in Pippanom, ki živita skupaj že več kot 18 let v istem stanovanju. Pred časom sta morala tudi pred sodnike zaradi medsebojnega pretepa in groženj. Zadeva se je pa srečno zaključila pred sodiščem zaradi umaknitve tožbe.

Lambreta v avtomobil

GORICA, 16. — Ko se je včeraj 18-letni Orlando Zavallaro iz Standreža vračal z lambreto domov, je na ovinku, ki veže Ul. del Carso s Standrežem, nenadoma trčil ob avtomobil, ki je prihajal z nasprotne smeri. Zavallaro je načel ovinek preveč na široko in se je tako znašel na drugi strani ceste. Pri neizogibnem sunku je mladeniča vrglo nekaj metrov s ceste. Voznik avtomobila 34-letni Stanislav Mervin tudi iz Standreža, je ponesrečenca pripeljal v mestno bolnico Brigata Pavia, kjer so mu zdravniki obvezali rano na desnem kolenu. Ozdravel bo v enem tednu.

Spotaknil se je

GORICA, 16. — Včeraj zjutraj je šel 56-letni računovodja Jožef Grusovin iz Ul. Brigata Pavia 52 bolj zgodaj v urad. Ko je prestopil vrata ravnateljstva Selveg, se je nenadoma spotaknil in je padel nerodno na levi komolec. Vodstvo Selveg je ponesrečenca odpeljalo v mestno bolnico Brigata Pavia, kjer so mu obvezali globoko rano na komolcu. Ozdravel bo v 5 dneh.

Pretegnil si je ramo

GORICA, 16. — 75-letni Russian Ernest, ki prebiva na sedežu podpornega društva ECA, je moral v mestno bolnico Brigata Pavia. Russian si je danes pri delu pretegnil levo ramo. V bolnici so mu zdravniki nudili vso potrebno pomoč. Ozdravel bo v 10 dneh.

V soboto, 20. sept. 1952
bo v AVDITORIJU
v TRSTU ob 21. uri

Koncert harmonikarskega zbora

Mladinskega
kulturno - umetniškega
društva KAJUH
iz Ljubljane

Spored obsega skladbe domačih in tujih skladateljev

Vstopnice bodo v prodaji od četrtka, 18. t. m. dalje samo v veži tiskarne, Ul. sv. Frančiška 20, dnevno od 11. do 13. in od 17. do 19. ure. — Telefon 29-477

PONOVITEV KONCERTA
bo v ponedeljek, 22. t. m.
ob 20. uri
v kinodvorani na
Opčinah

Vstopnice bodo v prodaji v pekarni Čok

OBIŠČITE

Mednarodni zagrebški velesejem
od 13. do 28. sept. 1952
ki ima letos čisto trgovski značaj

Razstavljene bodo bogate zaloge najrazličnejših domačih proizvodov, ki bodo zanimali vsak trg.

Za potnike in prevoz blaga 50% popusta na vseh jugoslovanskih prevoznih progah.

Brezplačne vstopnice za velesejem dobite hkrati z velesejmsko legitimacijo pri vseh jugoslovanskih predstavništvih v inozemstvu.

Udobna prenočišča po zmernih cenah v vseh hotelih v Zagrebu.

Obvestila prejmete pri jugoslovanskih trgovskih in diplomatskih predstavništvih v inozemstvu ali pa pri Upravi zagrebškega velesejma, Savska cesta 25 Zagreb.

DNEVI ZA SKLEPANJE KUPČIJ: 29. in 30. sept.

✝

Ražalošćena srca javljamo rodbini, prijateljima i znancima, da nas je naša plemenita, draga i nezaboravna mama

Marija Sandalj rodj. Sergo

dne 14. ov. mj. u 75. godini života za uvijek ostavila.

Osjećaj ljubavi i zahvalnosti kojim su je njezini okruživali za vrijeme čitavog života, ispratio je pre dragu pokojnicu na njenom posljednjem putu.

Ožalošćeni: Kćerke: Mimica udata Baričević, Zorka udata Polojac, Nevenka udata Tomicich. — Sinovi: Cirii, Roman, Anton, dr. Josip, Milan. — Snahe, zetovi, unuci i sva ostala rodbina.

Lupoglav - Trst, 16. septembra 1952.

Vohunska šola v Bolgariji

in obupen položaj plačanih izdajalcev

Štiriletna stvarnost kaže, da je celotna gonja informbirojevskih voditeljev in njihovih agentur proti Jugoslaviji usmerjena na sovražno pripravljanje napadalnosti proti FLRJ. Za ta smoter jim služi tudi «sprejemanje» dezerterjev-izdajalcev, ki postajajo agenti in «kadri», s katerimi v glavnem sovražniki Jugoslavije izvajajo svoje napadalne načrte.

O tem pričajo številni podatki in pričanja beguncev ter aretiranih vohunov in diverzantov, o tem govori tudi nekdanji bivši emigrant Peter Marinković, ki se je vrnil v Jugoslavijo iz Bolgarije.

Severnovzhodno od Sofije, v Maleševem stoji dvonadstropna zgradba, ki je skrbno skrita pred radovednimi očmi. Ima videz vile, a značaj taborišča. Maleševo je prva obvezna etapa po prehodu čez mejo. Šest vrst bodeče žice zapira to jazbino, ki jo straži 50 stražarjev.

Načelnik taborišča Boškov, njegov pomočnik Nenov in še nekaj drugih častnikov Državne varnosti imajo edino nalogo, da izbirajo med dezerterji najprimernejše za izvrševanje raznih nalog DV in obveščevalne službe. Za to imajo dovolj časa, saj traja bivanje v taborišču 3 do 15 mesecev in še delj. Metode so različne, toda vse je preračunano na eno: dezerterji morajo uvideti, da je zanje edini sprejemljiv izhod — podvreči se nalogam Varnostne službe.

Med taboriščniki vlada strašna psihoza večnega sumničenja in nezaupanja pa tudi strahu. Vsakdo se trudi, da bi na kakršen koli način zadovoljil gospodarje.

Člani Državne varnosti skušajo tako z načinom življenja kot z režimom v taborišču zadušiti pri dezerterjih zadnje ostanke morale, ponosa in človečanstva. Treba je te ljudi spremeniti v poslušne stroje, ki bodo izpolnjevali vsak ukaz, treba je razviti v njih najnižje instinkte, vreči jih v vrtinec laži, kriminala in brezčutnosti. Za napad, ki ga pripravljajo bolgarski voditelji proti Jugoslaviji, so taki ljudje najprimernejši. Smer jim kaže Červenkova policija. Dezerterji sprejemajo ponudbe in postajajo agentje in vohuni Državne varnosti. Tisti, ki ne sprejmejo, ostajajo na ulici prepuščeni sami sebi, raznovrstnemu sitnarjenju, lakoti, prosjačenju.

Dezerterjem, ki so izbrani za Jugoslavijo, posveča Obveščevalna služba v Sofiji posebno pozornost. V Sofiji in drugih centrih delujejo razni organi Državne varnosti in Obveščevalne službe z edino nalogo: špijonaža v Jugoslaviji. Od dne do dne povečujejo ti centri svojo aktivnost, skušajo pridobiti in vreči vedno nove agente v FLRJ.

V vseh centrih so posebna poslopja za instrukcije, medtem ko se za posebne naloge pripravljajo v Sofiji, v vili na Vitošu, v Ulici Šesti septembri, na Bulvaru Dundukov itd. Vse delo se izvaja v imenu partije, obveščevalni organi se predstavljajo kot partijski funkcionarji in inštruktorji. Priprave se pričenjajo s predavanji «o borbi za svobodo Jugoslavije», o «ustvarjanju nove KPJ» itd.

Najbolj je pri tem aktiven bolgarski vohun in sovražnik jugoslovanskih narodov Hristo Hristov, major obveščevalne službe, bivši vojni ataše bolgarskega poslaništva v Beogradu, ki je bil zaradi svojega vohunskega delovanja odstranjen iz Jugoslavije. Danes nastopa pod imenom Dobrijanov kot instruktor CK BKP pri pripravah diverzantov na Jugoslavijo.

Med dezerterji se često pojavi nezadovoljstvo. Uvidevajo, da se njihovi načrti ne uresničujejo, da gledajo bolgarski funkcionarji nanje kot na številke, ki jih je treba izkoristiti za svoje namene. Tokrat oni so prišli z določenimi nameni, želeli so, da bi se dokopali do položajev, da bi uresničili svoje ambiciozne načrte. Pride do nasprotovanja in neposlušnosti. Toda Varnostna služba ne dovoljuje, da bi dvigujejo glave, zato odgovarja z novim pritiskom. Tako so nekatere aretirali, ker so nasprotovali načrtom VS in hoteli igrati po svoje. Hoteli so se izogniti kontroli bolgarskih mogočnežev in se povezati neposredno s kominformovskim in moskovskim centrom. Poskušali so se povezati z ostalimi skupinami dezerterjev. Niso razumeli, da je bolgarska Varnostna služba dejansko podružnica NKVD in da je poslušnost do nje dejansko neposlušnost do glavnega centra. A to je treba kaznovati.

Tako so presedeli mnogi v slivenskem zaporu več let. Občutili so drugo plat «tovariškega prepričevanja». V zaporu je VS lomila njihov odpor in jih spet pridobila zase.

Begunec Peter Marinković, ki se je vrnil v Jugoslavijo, pripoveduje:

«Slišal sem mnoge dezerterje, ki so odkrito govorili, da do sedaj niso poznali bolgarskih oblastnikov in da bi nikoli ne zapustili Jugoslavije, če bi vedeli, kako se jim bo tam godilo.

Mnogi žele, da bi se izvlekli iz tega blata, pa ne vedo kako. Ljudje, ki so dezertirali iz različnih pobud, karieristi, lahkomiselneži in nezadovoljneži, izdajalci, ki jih je ambicija privedla do tega, da ribarijo v kalni kominformovski mlaki, ljudje, ki so zapustili svojo državo, in svoj narod, da so postali brezdomovinci in tuji služabniki, občutijo osamljenost in so razočarani.

Postajajo banditi in morilci, ki za tujca vpadajo čez mejo, da vohunijo v deželi, ki so jo izdali in po znani četniški metodi z revolverji, uboji in nasiljem «prepričujejo» delovne ljudi socialistične Jugoslavije. Vidijo in vedo, da ne dobe podpore v svojem lastnem narodu, ki zna oprostiti, toda tudi kaznovati tiste ki kazen zaslužijo. Njihovi gospodarji jih pošiljajo nazaj, kjer jih čaka konec pod streli budnih čuvarjev jugoslovanske svobode ali pod pravično sodbo ponosnega ljudstva, kateremu so se izneverili.

Življenje, kakršno jim je slikala kominformovska propaganda, se je zrušilo kot papirnata hiša. Ne gre tu za nobeno «solidarnost» niti «pomoč» po kateri so hoteli uresničiti svoje načrte. Državna varnost ima svoje smotre. Njej so ti dezerterji potrebni samo za izvedbo njenih nalog. Zato sprejemajo določeno nagrado, toda zato ravnajo z njim ravno tako kot s plačanci. Mreže so vedno tesnejše, vedno teže se je iz njih izvleči. Treba je ubogati. In tako tonejo ti izdajalci vedno globlje v blato.

FOTOKRONIKA

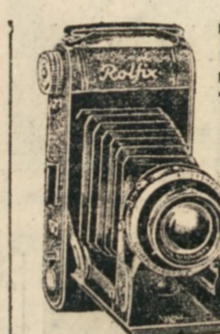

Tako je letovalo na tisoče družin v ZDA. Potrebne stvari so naložili na avtomobile in se odpeljali v krasne državne parke, kjer so preživljali poletne dneve pod milim nebom. V vseh ZDA je 152 takih narodnih parkov, ki s svojimi gozdovi, planinami, jezeri in drevesnimi nasadi nudijo ameriškemu ljudstvu za majhno odškodnino na razpolago svoj prostor.

Nedeljska šola za zamorske otroke v bližini New Yorka

ETEL LILIAN WOINICZ — OBAD (ODLOMEK)

(Nadalj. iz včerajš. štev.)

S pogledom je ošinil mrke obraze vojakov.

«Zdaj pač ne bo treba nobenih obvez. No, no — zakaj ste pa tako potrti? Mirno! In pokažite, kako znate dobro pomeriti! Kmalu boste imeli toliko dela, da ne vem, ali mu boste kos. Zato je treba, da se že prej malo izurite.»

«Sin moj», mu je segel duhovnik v besedo, in se mu približal, medtem ko so se drugi odstranili, da bi bila sama. «Skoraj boste pred obličjem svojega Stvarnika. Ali ne bi drugače izrabili teh poslednjih minut, ki jih še imate. In se pokesali? Pomislite, prosim vas, kako strašno je umreti brez odpuščanja, z vsemi grehi na duši! Ko boste pred obličjem najvišjega Sodnika, bo prepozno za kesanje. Ali se boste Njegovemu prestolu približali z dovtipi na ustnicah?»

«Z dovtipi, častiti! Mislim, da so taki nauki bolj potrebni vam. Ko pridemo mi na vrsto, bomo nastopili s topovi namesto s pol ducata pušk, in takrat boste videli, kakšni so naši dovtipi!»

«S topovi! O, nesrečni človek! Ali še zdaj ne razumete, kakšno brezno vas čaka?»

Obad se je čez ramo ozrl na svoj grob.

«Kajne, častiti, vi mislite, da je z mano vse opravljeno, ko me boste tu zakopali? Nemara boste še ploščo dali na vrh, da boste pomirjeni. Ne bojte se, častiti, ležal bom tiho ko miška. Pa bomo vendarle nastopili s topovi!»

«Usmiljeni Bog!» je zavpil duhovnik. «Odpusti temu nesrečniku!»

«Amen», je odgovoril poročnik z globokim glasom, a polkovnik in njegov nečak sta se pobožno pokrižala.

Brez dvoma ni bilo nobenega upanja več, da bi še kake nadaljnje besede omečile Obada. Zato je duhovnik obupal nad njim in je odšel. Zmajeval je z glavo in mrmraje molil. Nato je šlo vse brez vsakršnih ovir. Obad je stopil na pravo mesto in se le še enkrat obrnil, da bi videl rdeče in rumene žarke sončnega vzhoda.

Ponovil je prošnjo, da naj mu nikar ne zavežejo oči. Izraz njegovega obraza je bil tak, da mu je polkovnik nehote ustregel. Nobeden od njiju pa ni pomislil, kako bo to slabo vplivalo na vojake.

Obad jih je smehljaje pogledal in roke s puškami so jim vztrepetale.

«Pripravljen sem», je dejal.

Poročnik je stopil razburjeno naprej. Še nikoli ga ni zadelo, da bi moral vršiti tako službo.

«Mirno! Streljaj!»

Obad je malce omahnil, padel pa ni. Krogla, ki je bila z drhtečo roko pomerjena vanj, mu je malce opraskala lice. Nekaj kapljic krvi je kanilo na belo srajco. Druga krogla ga je obrsnila nad kolenom. Ko se je dim razkadil, so vojaki videli, da še zmeraj stoji in se smehlja ko prej in si s pohabljeno roko briše kri z lica.

«Slabo streljate, prijatelji!» je vzkliknil, a njegov jasni in zapovedujoči glas je ko z nožem zarezal v srca od groze okamenelih vojakov. «Še enkrat poskusite!»

Iz vrste vojakov se je odzvalo mrmranje in godrnjanje. Sleherni je meril v stran, upajoč, da ne bo sam marveč njegov sosed obsojenčev morilec. Zato je Obad mirno stal in se jim smehljal. Vojaki so morali začeti vse iznova in tako so nehote spremenili navadno ustrelitev v nepotrebno mučenje. Vojaki so se prestrašili. Povesili so puške in morali poslušati, kako so se oficirji norčevali iz njih. Opupani so zrli na človeka, ki je ostal živ pod njihovimi kroglami.

Polkovnik je stisnjenih pesti stopil pred vojake in jim dal sam povelje, misleč, da jih bo tako ugnal. Tudi polkovnik je bil močno zmeden in še pogledati ni smel človeka, ki je še zmeraj stal, ko da bi se ne bilo ničesar zgodilo, in ni hotel pasti. Ko je Obad spregovoril, je vzdrgetal po vsem telesu, ker se je prestrašil odmeva tega zasmehljivega glasu.

«Saj ste mi poslali same novince, polkovnik! Čakajte, nemara bo meni uspelo. Alò, fantje! Na levem krilu držite puške višje! To je puška, pa ne ponev! Ali ste vi pomerili? No, zdaj: Streljaj!»

«Streljaj!» je zavpil polkovnik in se pognal naprej.

Saj ni bilo mogoče prenašati, da bi ta človek sam poveljeval strelcem!

Še nekaj boječih strelov je padlo, nato so se vojaki zmedli in se spremenili v gručo drhtečih ljudi, ki so divje gledali okoli sebe. Eden vojakov sploh še ni ustrelil in je zagnal puško proč, padel na tla in zamrmral:

«Ne morem, ne morem!»

Dim se je počasi razpuhtel v žarki svetlobi jutranjega sonca. Videli so, da je Obad padel. Videli so tudi, da je bil še živ. Skoraj minuto dolgo so vojaki in oficirji stali ko kamniti stebri in gledali Obada, ki se je v smrtnih krčih valjal po tleh.

Nato sta zdravnik in polkovnik zavpila in planila k njemu, ker se je Obad dvignil na eno koleno in spet gledal vojake in se spet zasmejal.

«Že spet me niste zadeli! Še enkrat poskusite, tovariši, mogoče...»

Zazibal se je in omahnil na travo.

«Mrtev?» je tiho vprašal polkovnik.

Zdravnik je pokleknil, dal roko na krvavo Obadovo srajco in odvrnil:

«Videti je... Hvala Bogu!»

«Hvala Bogu!» je ponovil polkovnik. «Vendar že!»

Nečak ga je potegnil za rokav:

«Stric... Kardinal! Pri vratih je in hoče sem.»

«Kaj? Ne, ne — ne dovolim! Zakaj bi... Vaša prevzvišenost!»

Vrata so se odprla in spet zaprla. Montanelli je bil že na dvorišču, zroč naravnost predse z nepremičnimi, groznimi očmi.

«Vaša prevzvišenost, Prosim vas... Ne smete gledati.... Obsodba je že izvedena...»

«Prišel sem ga pogledat,» je rekel Montanelli.

Polkovnik je bil ves iz sebe, ko je zaslišal njegov glas in videl tega človeka, ki je bil ko mesečnik.

«O Bog!» je nenadoma kriknil vojak.

Polkovnik se je hitro obrnil.

Groza!

Okrvavljeno truplo se je spet valjajo po travi.

Zdravnik je poklekni1 vštric umirajočega in si dal njegovo glavo v naročje.

«Brž!» je zavpil. «Brž, barbari! Pokončajte ga! To je neznosno!»

Kri mu je curkoma lila po rokah. Težko je obdržal krčevito stresajoče se telo. Še sam je drgetal z umirajočim vred. Obad je še dvignil glavo, sloneč na zdravnikovih kolenih in je zahropel z na široko odprtimi očmi:

«Oče... zado-voljni?»

Glava mu je omahnila na zdravnikove roke.

«Vaša prevzvišenost!»

Montanelli ga je pogledal in vprašal:

«Mrtev?»

«Mrtev, vaša prevzvišenost... Pojdite, lepo vas prosim! Prestrašno je...»

«Mrtev!» je ponovil Montanelli in strmel v obraz pokojnika.

«Ali je kaj drugega pričakoval od človeka, ki ima pol ducata krogel v sebi!» je zaničljivo zašepetal poročnik.

Tudi zdravnik je zašepetal: «Pogled na kri ga je tako pretresel.»

Polkovnik je segel Montanelliju pod roko.

«Vaša prevzvišenost, nikar ga ne glejte! Naj vas kaplan odvede domov.»

«Saj — saj grem...»

Montanelli se je počasi obrnil od okrvavljenega trupla in odšel v spremstvu kaplana in narednika z dvorišča. Pri vratih se je opotekel in se ozrl nazaj z groznim in steklenim pogledom kot kako strašilo in tiho ponovil:

«Mrtev.»

Čez nekaj ur nato je prišel Marcone v hišico na pobočju hriba, da bi sporočil Martiniju, da mu ni treba več žrtvovati svojega življenja.

Pravkar so bili skončani vsi načrti za osvoboditev Obada, saj je bil to pot ta načrt dosti bolj preprost. Takole so se domenili: Zjutraj, ko bi šla na praznik procesija mimo trdnjave, bi Martini zastavil polkovniku pot in ga ustrelil v obraz. V splošni zmedi, ki bi temu sledila, bi dvanajst oboroženih tihotapcev vdrlo skozi trdnjavska vrata, se prerinilo do stolpa, odprlo Obadovo celico in ustrelilo vsakogar, kdor bi se zaperstavil. Nazajgrede bi se z orožjem upirali vojaštvu, in posebna oborožena konjiška četa tihotapcev bi odvedla Obada na dogovorjen kraj v gorah.

Samo Gemma ni prav ničesar zvedela za ta načrt zarotnikov, Martini je to zahteval.

«Njeno srce tega ne bi preneslo,» je rekel.

Ko se je tihotapec pojavil pri vrtnih vratih, mu je Martini odprl steklena vrata in je šel na verando, da ga sprejme:

«Ali je kaj novega, Marcone?»

Marcone si je namesto odgovora pomaknil širok slamnik na zatilnik.

Sedela sta na verandi. Ne ta ne oni ni črhnil nobene besede. A Martinu je zadoščalo, da je pogledal Marcona — in je vse razumel.

«Kdaj?» je vprašal po dolgem premolku.

«Zjutraj ob svitu. Narednik, ki je bil zraven in je vse videl, mi je povedal. Ali ji boste vi povedali?»

«Bog ve, da ne!» je vzkliknil Martini. «Rajši mi recite, naj grem in jo ubijem! Le kako, kako bi ji to povedal?»

Martini si je z rokami zakril oči. In ne da bi jih odprl, je občutil, kako je tihotapec vztrepetal. Dvignil je glavo. Glej — Gemma je stala na pragu!

«Ste slišali, Cezar?» je rekla. «Vsega je konec. Ustrelili so ga.»

KONEC

BORBA PROTI LEDENIM GORAM NA ATLANTIKU

Mednarodno nadzorstvo - Stroški razdeljeni med vse zainteresirane države
Pomembna naloga radarja - Vsakoletna svečanost v spomin na žrtve „Titanica"

Proge za plovbo po severnem Atlantiku večkrat ogrožajo ogromne ledene gore, ki so se odcepile od groenlandskih ledenikov.

Do leta 1912 so se morale ladje, ki so plule po severnem Atlantiku, zanašati na čuječnost mornarjev, katerih budne oči so stalno opazovale morsko gladino, da bi ugledale ogromne ledene gore, ki jih morski tokovi odnašajo proti jugu. Tisto leto pa je prekooceanska ladja «Titanic», ki je bila največja britanska potniška ladja, na svoji prvi vožnji trčila ob ledeno goro, ki je bila pod morsko gladino. Pri silnem trčenju ji je gora odtrgala dno in več kot 1.500 ljudi je zgubilo življenje.

Po uradni preiskavi je Velika Britanija sklicala konferenco pomorskih držav, katerih ladje uporabljajo severnoatlantske pomorske proge. Na tej konferenci so proučevali, kako bi v bodočnosti preprečili take nesreče. Uspeh konference je bil, da je 357-tonska britanska ladja za lov na kite «Scotia» prevzela službo čuvaja ob Grand Banksu, južno od Nove Fundlandije.

Pogumna «Scotia» pa je bila premajhna, da bi lahko nadzorovala 150.000 kv. milj oceana in leta 1913 so se Združene države ponudile, da bodo prevzele to nadzorstvo. Vse zainteresirane pomorske države so to ponudbo hvaležno sprejele in tako je bil položen temelj za «mednarodno nadzorstvo nad ledenimi gorami».

Po soglasnem sporazumu je Velika Britanija sprejela mesto predsednika in upravnega tajnika pri omenjenem mednarodnem nadzorstvu. Njena prva naloga je bila porazdelitev stroškov za nadzorno službo. Predlagala je, da bo vsaka država članica prispevala v sorazmerju s tonažo svojih ladij, ki plovejo po severnem Atlantiku. Ostale države članice so ta predlog sprejele.

Pred drugo svetovno vojno so bile članice te koristne in človekoljubne ustanove naslednje države: Velika Britanija, Združene države, Kanada, Belgija, Francija, Skandinavske države, Nemčija, Italija, Japonska, Nizozemska in Sovjetska zveza. Danes se je to članstvo skrčilo na 11 držav, in sicer na: Veliko Britanijo, Združene države, Kanado, Dansko, Belgijo, Francijo, Italijo, Grčijo, Norveško, Švedsko in Nizozemsko

Mednarodno nadzorstvo nad ledenimi gorami je lep primer mednarodnega sodelovanja. Kot upravni tajnik sporoča Velika Britanija v določenih časovnih presledkih ostalim članicam, kolik je delež stroškov, ki odpade nanje. To porazdelitev sprejmejo ostale države brez ugovorov. Združene države, ki vršijo nadzorno službo, pa jim na podlagi omenjene porazdelitve pošiljajo vsako leto končne obračune. Vse države članice plačajo odpadajoči del brez obotavljanja. Stroški izvidniške službe znašajo danes povprečno pol milijona dolarjev na leto. Od tega zneska odpade na Veliko Britanijo, ki ima največjo skupno tonažo ladij, ki uporabljajo proge severnega Atlantika, 34 odst., to je približno 65.000 funtov šterlingov.

Brodovje mednarodnega nadzorstva nad ledenimi gorami je od skromne ladje za lov na kite, s katero je razpolagalo leta 1913, naraslo na jato naglih kuterjev, katerim pomagajo letala vrste «Liberator» in «Catalina». Posadka kuterjev in letal pripada ameriškim obalnim stražam. Vsako leto zapustijo ladje in pomožna letala zgodaj spomladi svoje oporišče v Novi Fundlandiji ter začnejo iskati in spremljati čredo ledenih gora, ki plujejo proti jugu svojemu grobu nasproti.

Število ledenih gora je odvisno od vremenskih pogojev in se iz leta v leto izpreminja. V nekaterih letih jih ne opazijo več kot kakih 15, v drugih pa nič manj kot 1.200.

Pri iskanju ledenih gora imajo radar in naprave za registriranje odmeva zelo važno vlogo, vendar pa ne morejo nuditi popolne zaščite. Vse ladje, ki pri plovbi v severnem Atlantiku naletijo na led, morajo to sporočiti osebju mednarodnega nadzorstva nad ledenimi gorami.

Ta poročila skrbno primerjajo in nato oddajajo štirikrat dnevno po radiu svarila ladjam. Poleg tega pa seznanjajo ladje s progami, ki so v posameznih letnih časih brez ledu.

Poleg tega pa nadzorne ladje uničujejo tudi ladijske razbitine, ki so nevarne za plovbo in opravljajo poštno službo za ribiče na Grand Banksu. Vsako leto na dan 15. aprila odpluje kuter, ki je v službi, na mesto, kjer se je potopil «Titanic». Po kratkem verskem opravilu izstrelijo tri salve v spomin tistih, ki so izgubili življenje pri največji žaloigri, ki se je kdaj koli odigrala na morju.

Nevarnost ledenih gora na Atlantiku bo trajala vse dotlej, dokler ne bodo izginili arktični ledeniki. Po zaslugi te varnostne organizacije pa ladje vseh držav zdaj varno plujejo skozi to nevarno področje.

MAJHNO ZANIMANJE ZA SHAWA

Kot je znano, je bilo lani na pobudo angleškega finančnega ministra osnovano posebno društvo, ki naj bi zbiralo finančna sredstva za vzdrževanje Shawove hiše, za populariziranje njegovih del in za pomoč mladim pisateljem. Ustanovitelji društva so računali, da jim bo v enem letu uspelo zbrati 250.000 funtov, zlasti ker so se obrnili na razne kulturne ustanove po vsem svetu. Do sedaj pa je uspelo zbrati komaj tisoč funtov, tako da bodo društvo verjetno razpustili.

Prvi kongres slovenskih geografov

Po zmagi narodnoosvobodilne vojne je doživela slovenska geografija pomemben razvoj. Spričo spoznanja, da učenje geografije pravilno oblikuje svetovni nazor, da zelo razširja duhovno obzorje in da poznavanje domovine stalno krepi patriotizem, je dobilo važno mesto pri vzgoji mladine in v javnem življenju. Tako ima bolj kot kdaj prej šele v novi Jugoslaviji geografija pomemben delež v vseh učiliščih: v gimnazijah, v raznih tipih srednjih strokovnih šol, prav tako pa tudi pri vzgoji novega strokovnega kadra, ki ga nudijo geografske stolice na univerzi, na višji pedagoški šoli in na ekonomski fakulteti.

Po zadnji svetovni vojni sta bili na slovenskih tleh že dve pomembni zborovanji domačih geografov. V septembrskih dneh 1949 je bil potovalni kongres geografov iz vseh ljudskih republik Jugoslavije na novo osvobojenem ozemlju. Udeleženci so si med drugim ogledali Skocjanske jame ter krivično in skrajno izumetničeno državno mejo pri Novi Gorici in Vipolžah v Brdih, ki bije vsakemu razsodnemu geografskemu pojmovanju v obraz. Letos, v dneh od 7. do 9. septembra, pa so se zbrali slovenski geografi v Kamniku na svojem domačem republiškem kongresu. Bil je to pomemben dogodek, saj je bil to prvi njihov kongres v zgodovini.

Kongresu je prisostvovalo 64 domačih geografov, pedagogov-praktikov in poklicnih raziskovalcev iz 14 krajev od Ptuja in Maribora do Tolmina in Postojne. Na zborovanje je prišlo tudi zastopstvo Hrvatskega geografskega društva iz Zagreba in Geografskega društva ljudske republike Bosne in Hercegovine, ki je živo posegalo v debato in s tem posebej podčrtalo, da je slovenska geografija veja skupne jugoslovanske geografije.

Kongres je obdelal obsežen delovni program in sprejel važne zaključke, ki bodo v prid kvalitete geografskega pouka, novih znanstvenih geografskih prizadevanj in popularizacije geografije. Pereče probleme pouka geografije na srednjih šolah je obdelal prof. M. Zgonik iz Maribora. Prof. S. Kranjec je sintetično podal stoletno zgodovino slovenskega geografskega izrazoslovja in nakazal njegove še nerešene probleme. Asistent V. Klemenčič je obdelal zgodovinsko - geografski razvoj Kamnika in s tem sprožil živahno diskusijo o proučevanju mestne geografije. Asistent I. Gams je referiral o povojnem geografskem proučevanju Slovenije v okviru Slovenske akademije znanosti in umetnosti, asistent V. Kokole pa je nakazal vrsto problemov in nalog agrarne geografije, ki je pri nas tako rekoč še nenačeta veja geografije. Vrsto tem je zaključil prof. P. Kunaver, ki je govoril o tehnični in duhovni pripravi geografskih ekskurzij za dijake in njihovem izrednem strokovnem in vzgojnem pomenu. Pod vodstvom referenta je sledila ekskurzija do turistične koče v Kamniški Bistrici, kjer je bilo zaključno zborovanje.

V zborovalni dvorani v Kamniku je bil razstavljen povojni slovenski geografski tisk in številni domači kartografski izdelki. Razstava in še bolj sam potek kongresa sta pokazala pomembno raznovrstnost prizadevanj in kvaliteto slovenske geografije, ki je plod dela tako starejše kot srednje in mlade generacije. Na kongresu se je posebno krepko uveljavljal glas mladih geografov, kar je zanesljiv porok nadaljnje rasti te naše aktualne vede, ki s svojimi izsledki koristi ne le duhovnemu, temveč često tudi gmotnemu napredku Slovenije.

R. SAVNIK

AKTUALNOSTI IZ JUGOSLOVANSKEGA TISKA

BORBA

Proleteri svih zemalja, ujedinite se!
Organ Komunističke partije Jugoslavije

Svet za znanost in kulturo FLRJ je na svoji seji razpravljal o raznih novih uredbah na vseh vrstah šol in med drugim sklenil naslednje:

Na seji sveta se je razpravljalo tudi o sistematičnem oblikovanju naših šol v smeri družbene in moralne vzgoje učencev. Svet je sklenil, da se od tretjega razreda osnovne šole dalje uvedejo posebne ure in predmet: družbena in moralna vzgoja. Razpravljalo se je o programu tega predmeta, ki ga je sestavila posebna komisija pedagogov in prosvetnih delavcev. Cilj tega predmeta je, da nudi učencem osnove družbenih in moralnih principov, na katerih sloni in ki jih razvija naša socialistična skupnost.

Križevci so tretje mesto na Hrvatskem, ki proslavlja 700-letnico svojega obstoja. Zagreb je 10 let starejši a Varaždin dve leti. Madžarsko-hrvatski kralj Bela IV. je leta 1253 proglasil Križevce za mesto.

SLOVENSKI Poročevalec

Združenje pravoslavnih duhovnikov za Podrinj je imelo svojo polletno skupščino, na kateri so obsodili stališče tistih škofov, ki so proti njihovemu združenju in tudi sicer s svojim delom dokazujejo sovražno stališče do ljudske oblasti. Na skupščini so razgalili zlasti šabaškega škofa Simeona Stankovića, ki na vse načine preganja tiste duhovnike, ki se upirajo njegovemu razdiralnemu delu. Soglasno so zahtevali, da se škof Simeon Stanković zaradi svojega sovražnega delovanja, ki škoduje pravoslavni cerkvi in koristim vse države, odstavi. Skupščina je nastopila tudi proti akciji Sinoda Srbske pravoslavne cerkve, ki hoče z nekakimi tečaji vzgojiti nov duhovniški naraščaj, medtem ko zapostavlja bogoslovje, ki lahko popolnoma ustreza potrebam.

ПОЛИТИКА

Danes popoldne so tok reke Drine pri Zvorniku usmerili z leve na desno stran. Ta dogodek ima poseben pomen za nadaljnjo zgraditev hidrocentrale

V koksarni v Lukavcu so te dni začeli ogrevati prve peči. Gretje teh peči traja polna dva meseca, dokler ne dosežejo temperature 1100 stopinj, kolikor je potrebno za proizvodnjo koksa. V koksarno so dobili 40.000 ton posebnega kamenega premoga iz inozemstva, kolikor ga je potrebno za pogon in proizvodnjo prvega koksa. Proslavi, ki je bila ob tej priložnosti, sta med drugimi prisostvovala tudi profesor ljubljanske univerze dr. Samec in inženir Boža Popović, ki sta iznašla način pridobivanja koksa iz domačega lignita ter kamenega premoga.

NARODNI LIST

Organ Narodnog fronta grada Zagreba

Proizvodnja v zagrebškem podjetju «Josip Kraš», tvornici čokoladnih proizvodov in keksov, največjem podjetju te vrste v Jugoslaviji, se je tako povečala, da bo tvornica začela z rednim izvozom. Že prvi stik z inozemskimi kupci je dal odlične rezultate. Po današnjih obvezah bo izročeno ameriškim veletrgovcem blago v vrednosti 600.000 dolarjev. Za sedaj ima podjetje poslovne zveze samo z Ameriko, medtem ko so se še druga tuja tržišča zanimala za to blago, tako da se bo izvoz razširil drugo leto še na Kanado, Anglijo, Belgijo in druge evropske države.

«Meri pravilno! Najboljši strelec bo dobil 15 dni dopusta, Združeni narodi pa ga bodo nagradili.» («Jež»)

SLOVENSKO PRIMORJE IN ZIMSKI TURIZEM

Svet od Mangrta do Jadrana

Poletje je vzelo slovo, po deževju in ohladitvi zadnjih dni je zavladalo kar jesensko razpoloženje. Kakor je bil prehod iz poletja v jesen nenaden in hiter, tako nas utegne nekega dne presenetiti tudi v nižinah prvi sneg in še malo, pa bomo sredi zime.

Zimski čas ima veliko svojskega. Za mlado in za staro. Vsekakor ni samo čas odmiranja, odmikanja od hitreje utripajočega poletnega življenja, čas otožnosti in resignacije, čas počitka narave. On ima svoje čare.

Kar velja za druge turistične zemlje, področja, okolja in turistične kraje, ali ne velja to tudi za Slovensko Primorje, zlasti še za njegova alpska ali druga gorska turistična področja?

Pač, toda le teoretično praktično pa žal nismo daleč od prvih prijemov... Krivdo za to je iskati predvsem v nepoučenosti, dalje v pogrešni miselnosti posameznikov, da Slovensko Primorje v zimski turistični sezoni ne more tekmovati s sosedstvom v notranjosti Slovenije in končno v objektivnih razlogih, kakor so delna tehnična neurejenost, organizacijski in receptivni nedostatki, pomanjkanje primerne propagande i. dr.

Mislimo, da je čas, da spregovorimo o tem javno; kajti neupravičeno je bilo dosedanje mrtvilo in nikogar ne bo in ne sme biti, ki bi ga pri splošnem napredku mogel zagovarjati v bodoče.

Najprej te-le ugotovitve osnovne važnosti:

prvič — Slovensko Primorje ima mestoma odlične naravne pogoje za izrabo zime v turistične namene;

drugič — zimska turistična sezona Slovenskega Primorja ne more biti obsojena na neuspeh. Obalpski predel Istre, Trst, Gorica in Furlanska Benečija naravno teže semkaj. Imeti tak turistični rezervoar, zagotoviti si iz njega reden dotok obiskovalcev in jih vsaj 75-odstotno zadovoljiti — to je odločilno; druge ovire ne morejo biti resen problem;

tretjič — zimski turizem Slovenskega Primorja je zasidran, kakor drugod, pri mladini in pri starejših ljudeh zdravega srca in normalnega krvnega obtoka predvsem v zimskem športu; slabotni ali bolni najdejo z njegovim posredništvom krepitev ozir. zdravljenje in ozdravljenje v zimskem planinskem podnebju, izčrpani svoj blagodejni odmor in počitek.

Kaj je treba izvajati iz tega?

Najvažnejše, obenem specialne naloge v tej smeri imajo zimskošportna središča. Izgrajena, že bolj neizgrajena, brez tradicije. Poznamo jih že dolgo in tudi zamejstvo ve zanje: Črni vrh nad Idrijo, Livek, Vojsko, Velike Bloke — okraj Postojna, Ponikve nad Slapom ob Idrijci; med mlajšimi so Čabranske Police pod Snežnikom, Lokve in dolga vrsta drugih. — Težišče njihovih prizadevanj jim mora biti na urejenih smuških terenih, smuških markacijah, na vsem, kar zimski športnik ne more pogrešati.

Klimatska bivališča — veliko bi se jih moglo razviti v idealna klimatska zdravilišča — morajo posvetiti povečano skrb udobju bivanja, v prvi vrsti pa brezhibnim higienskih in zdravstvenim razmeram. — Bovec, Log pod Mangrtom, Trenta, Soča, Most na Soči, Čepovan, Lokve, Postojna, Čezsoča Kobarid, Tolmin, Cerkno, Kanal, Sv. Vid nad Cerknico, Štanjel, Svinščaki, Podgrad, Komen itd. so resda priljubljena letovišča, lahko pa bi imela veliko vlogo tudi kot zimovišča.

Vse te postojanke in kraji — vobče vzeto — brez dobrih gostišč, niso mogoči. Ureditev za zimsko obratovanje (kurljive sobe!) je neizogibna. Važna je dobra preskrba z jedačo in pijačo in dovršena — kakor pravimo: kulturna — postrežba. Noben zimski turizem ni mogoč brez ustrezajočega prometa nedostaten je brez točne poročevalske službe o vremenskih in snežnih prilikah, vsebine nima, če organizatorji in gostitelji ne skrbe tudi za dostojno zabavo svojih gostov. In še nekaj: vsi naši napori bodo le polovičarski, če ne bomo razvijali na zunaj skromne, psihološko pa učinkovite propagande. Ne gremo predaleč, če trdimo, da je to potrebno za domač svet, še bolj pa za zunanjega. Kar smo pred vojno že imeli, je treba s preorientacijo pridobiti nazaj. Ne pozabimo na staro pravilo, da je zadovoljen gost naš najboljši in najcenejši zaveznik in propagator.

Naloge so, kakor vidimo, številne, niso enostavne in njihova zadostitev zahteva sredstev — materialnih in moralnih. Samo posamezniki tem nalogam ne morejo biti kos. Tu je treba kolektivnega hotenja in dejanj. Organi ljudske oblasti, turistične planinske, smučarske, športne, pa tudi vse množične organizacije, dalje vsak posameznik — ljubitelj prirode in turizma — vsakdor naj po svojih močeh pomaga in — šlo bo.

TURISTICUS

VREME

Vremenska napoved za danes predvideva v glavnem jasno, vetrovno vreme. — Temperatura bo še nekoliko padla. Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je dosegla 21.3, najnižja pa 16 stopinj.

RADIO

Opozarjamo vas na sledeče oddaje: Jug. cone Trsta: 11.00: Musorgski: Otroška soba - poje Ondina Ota. — Trst II.: 18.15: Vivaldijeve skladbe. 21.20: Smetana: Dva stavka iz godalnega kvarteta v e-molu. — Trst I.: 11.00: Simfonična glasba. — Slovenija: 12.00: Opoldanski koncert del predklasičnih avtorjev, 20.30: Josip Jurčič: Hči mestnega sodnika.

ODMEV SOVJETSKO-KITAJSKEGA SPORAZUMA V MOSKVI

Os Moskva-Peking proti osi Tokio-Washington

V Londonu so mnenja, da nameravajo Sovjeti ostati v Port Arthurju, dokler bi Japonska od pacifiškega bloka ne prešla k azijskemu - Računajo, da imajo Sovjeti v Aziji in na Daljnem vzhodu poleg močnega letalstva najmanj 44 divizij in 100 do 150 podmornic

PARIZ, 16. — Agencija Tass javlja, da je Stalin sinoči priredil v Kremlju velik banket na čast kitajskemu ministrskemu predsedniku Čuenlaju. Poleg članov kitajske delegacije, ki so na obisku v Moskvi, so banketu prisostvovali mongolski ministrski predsednik Shedenbal, s sovjetske strani pa Molotov, Malenkov, Berja, Vorošilov, Mikojan, Bulganin, Saburov, Višinski in maršal Vasiljevski. Agencija Tass dodaja, da je banket potekal v prijateljskem ozračju.

Ugotovljeno je bilo nadalje, da je poleg zunanjega ministra Višinskega vodil pogajanja za kitajsko-sovjetski sporazum osebno tudi Stalin.

Glasnik japonskega zunanjega ministrstva je izjavil, da je Japonska pripravljena skleniti z Rusijo mirovno pogodbo kadarkoli, samo da bodo pogoji te pogodbe vsaj taki ali pa boljši od pogodbe sklenjene v San Franciscu. Glede na izjavo moskovskega radia, češ da Japonska noče skleniti pogodbe z Rusijo in Kitajsko, je glasnik dodal: Mi se nismo nikdar upirali podpisu pogodbe z Rusijo iz preprostega razloga, ker nam Rusija doslej še nobene pogodbe ni ponudila v podpis.

List «Ta Kung Pao», ki izhaja v Hongkongu, prinaša danes članek iz pekinškega časopisa «Ljudski dnevnik» v katerem je rečeno, da so sovjetske čete v Port Arthurju nujno potrebne. Članek dodaja, da Rusija z zadrževanjem svojih čet v Port Arthurju, dokler ne bo sklenjena pogodba med Kitajsko in Japonsko, izpolnjuje obveznosti iz 30-letne kitajsko-sovjetske pogodbe, sklenjene leta 1950, in dokazuje, da namerava prevzeti vse odgovornosti v prid miru na Daljnem vzhodu.

V članku je nadalje rečeno, da sta Rusija in Kitajska podvzeli vse, kar je potrebno za ohranitev miru spričo tega da je bila Japonska spremenjena v vojaško oporišče, ki zaklada zaveznike na Koreji. Ob zaključku poudarja list ogromno strateško vrednost področja Port Arthurja v obrambi Kitajske proti morebitnemu napadu z japonske strani in za preprečenje vojaškega sodelovanja med ZDA in Japonsko.

Ameriških diplomatskih krogov rusko-kitajski razgovori in rezultati teh razgovorov niso iznenadili. Po mnenju nekaterih uradno poročilo o teh razgovorih ne predstavlja kaj več kakor hvalnico kitajsko-sovjetski pogodbi iz leta 1950, ki morda skriva številne tajne sporazume. Drugi ne morejo razumeti, kako je bilo mogoče po tolikih razgovorih in po udeležbi tolikih funkcionarjev priti do tako pičlega rezultata. Strokovnjaki domnevajo, da skušajo Sovjeti z vrnitvijo mandžurske železnice Kitajski, prepričati svet, da nameravajo Rusi spoštovati pogodbo, sklenjeno s Kitajsko. Na drugi strani pa je jasno, da bodo Rusi lahko brez težav izza kulis kontrolirali železniško progo s pomočjo sodelovanja kitajskih funkcionarjev.

Kakor poročajo iz Tokia, se je izvedelo iz tajnih virov, da imajo Sovjeti na azijskem kontinentu na Daljnem vzhodu okrog 750.000 mož. Najmanj je treba računati s 44 divizijami, medtem ko je v pomorske sile vključenih tretjina ruskih podmornic, t. j. od 100 do 150 podmorniških enot, ki operirajo vzdolž obale med Sangajem in Beringovim morjem. Poleg tega se ne sme pozabiti na močno in dobro uvežbano sovjetsko letalstvo na Daljnem vzhodu. Poveljstvo sovjetskega vojaškega stroja na Daljnem Vzhodu ima sedež v Čiti, okrog 1000 milj zračne črte iz Vladivostoka, in sicer vzhodno od Bajkalskega jezera. Sovjeti imajo številna zračna oporišča na vseh področjih: v Dairenu Harbinu, Vorošilovu, Taonanu, Hulunu, Antungu, Mukdenu, Komsomolsku, Svobodniju, Kujbiševsku Bajrobidžanu in Nerčinsku. Vladivostok predstavlja pomorsko rusko oporišče na Daljnem vzhodu. Vendar pa zahtevajo Sovjeti Port Arthur, ki ima neprecenljivo strateško vojaško vrednost zaradi svojega položaja in zlasti zato, ker tega pristanišča ne ovira zimsko ledovje.

V Londonu menijo, da skušajo Sovjeti s kitajsko-sovjetskim sporazumom predvsem ošibiti ameriško nadzorstvo nad Japonsko. V kratkem povedano, nameravajo Sovjeti ostati na tem področju «do podpisa mirovne pogodbe z Japonsko», kar si tolmačijo v Londonu na ta način: «dokler ne bo dosežen prehod Japonske iz pacifiškega bloka v azijski blok».

V svojem komentarju kitajsko-sovjetskega sporazuma piše vplivni francoski list «Le Monde», da je mogoče pričakovati skorajšnjo mirovno kampanjo na Daljnem vzhodu. List poudarja, da predstavlja os Peking-Moskva nekakšno ravnovesje osi Tokio-Washington, ker je oborožitev Japonske upoštevanja vreden faktor, ki bi lahko obvladal položaj na tem delu sveta. Zato ni mogoče izključiti mirovne ofenzive na Daljnem vzhodu, ki bi imela namen, kontrolirati japonsko oborožitev, izpodkopavati odnose med Japonsko in ZDA in pripraviti Japonsko do tega, da bi se postavila v nevtralni položaj.

Kakor poročajo iz Moskve, je kitajski poslanik Čang Tien Čang povabil danes na poslovilni banket predstavnike vseh držav, ki so priznale pekinški režim. Čuenlaj bo verjetno takoj po tem banketu odpotoval iz Moskve.

Iz obiska ameriške mornarice v Splitu: maršal Tito v razgovoru z admiralom Cassadyjem in ameriškim poslanikom v Beogradu Allenom na krovu ameriške vojne ladje.

„Svoboda vere" v Italiji

WASHINGTON, 16. — Predsednik Oklahome na kongresu Victor Wickersham je poslal zunanjemu ministrstvu pismo, v katerem je protestiral zaradi odločitve italijanskega notranjega ministrstva, ki je prepovedalo bogoslužnikom «Kristusove cerkve» opravljati verske obrede v dveh italijanskih mestih. Ameriški parlamentarec poudarja v svojem pismu, da predstavlja takšna odločitev kršitev jamstev o svobodi vere, ki jih je dala italijanska ustava in zahteva od zunanjega ministrstva, naj podvzame potrebne mere in prepreči, da bi v Italiji zaprli bogoslužne prostore «Kristusove cerkve». Dvojnike protestnega pisma je Victor Wickersham poslal italijanski vladi in tajništvu vatikanske države.

WASHINGTON, 16. — Poveljstvo ameriškega letalstva javlja, da se je šest zavezniških reakcijskih letal na Koreji zaletelo v neki grič, skrit v gosti megli. Šest letalcev je izgubilo življenje.

Vplivna člana francoske KP odstavljena

Bivši minister Tillon je prišel v nemilost zaradi posledic neuspelih manifestacij proti Ridgwayu

PARIZ, 16. — Vplivna člana v vodstvu francoske komunistične partije Andre Marty, tajnik stranke, in bivši minister Charles Tillon sta bila odstavljena s svojih položajev. Vest prinašajo današnji francoski večerniki z velikim poudarkom v naslovih. Sodeč po pisanju francoskih listov, se je za ta ukrep odločil centralni komite prejšnji teden.

V zvezi s kričečo novico tiskovni urad francoske komunistične stranke ni hotel dati nikakega pojasnila. Glasnik tega urada je izjavil, da lahko o tem odloča le centralni komite in da lahko samo centralni komite določi, ali naj se vesti o takih ukrepih objavijo ali ne.

«Paris Presse» piše: «Andre Marty je bil odstavljen z glavnega tajništva stranke, kjer je bil na tretjem mestu za Jacques Duclosom in Augustom Locoerurom. Charles Tillon pa bo izključen iz političnega urada, ki šteje 10 članov, in bo ohranil svojo funkcijo le v centralnem komiteju» «France Soir» prinaša osemkolonski naslov: Kriza v komunistični stranki: Marty in Tillon obtožena «levega odklona in odstavljena». Marty, dodaja list, glavni organizator manifestacij proti Ridgwayu 28. maja, je bil obdolžen neuspeha teh manifestacij in naprtili so mu odgovornost za posledice, ki so zadele stranko v tej zvezi. Nemilost je zadela dva najvidnejša predstavnika nepopustljivih tendenc.

ŠPORTNI DNEVNIK

Danes in jutri nastopi v Beogradu švedska lahkoatletska reprezentanca

Gostje so favoriti - Realna razlika znaša od 30 do 45 točk. Na Švedskem 2300 atletskih klubov in 95 svetovnih prvakov

Danes popoldne bo v Beogradu slovesen začetek mednarodnega lahkoatletskega dvoboja Jugoslavija - Švedska. Švedski tekmovalci so dopotovali včeraj zjutraj iz Duesseldorfa. Ni treba posebej poudariti, da so gostje favoriti in da Jugoslovani nimajo skoraj nobene možnost zmage. Beograjski novinar Djukić je v listu «Sport» po natančni analizi prišel do zaključka, da bi stanje po prvem dnevu utegnilo biti: Švedska 65, Jugoslavija 41, ob koncu dvoboja pa 123 proti 78. S takim rezultatom bi se Jugoslovani odrezali bolje kot Francozi (136-76).

Proti Švedom je težko doseči uspeh. Zadostuje, da pomislimo, da je na Švedskem danes skoraj 2300 lahkoatletskih klubov, da so tekmovalci te države doslej osvojili deset zlatih, 13 srebrnih in 24 bronastih medalj na olimpiadi ter 95 krat vpisali ime svojih ljudi v listo svetovnih rekorderjev. Moč Švedov bi še bolj prišla do izraza, ako bi n. pr. pravila dovoljevala na vsaki strani po deset tekmovalcev. Na Švedskem je 20 atletov, ki tečejo progo 100 m pod 11. sekundami, 5 tekmovalcev je doseglo na 10.000 m manj kot 31 minut, kar devet metalcev je preseglo v kopju 65 metrov in 12 atletov vedno preskoči višino 190 cm.

Danes bodo nastopili v teku na 100 m, 400 m, 1500 m, 5000 m, 110 ovire, 4x100, skoku v višino, troskoku, metu krogle in metu diska.

Lahkoatletska zveza Jugoslavije je na podlagi internega izbirnega tekmovanja določila tekmovalce v posameznih disciplinah kjer je bilo več kandidatov. Kopje bo na pr. poleg Dangubiča metal še Belec. Kopitar bo nastopil na 400 m čez ovire, štafeta 4x400 m bo sestavljena iz Stankoviča, Hočevarja, Tomašiča in Sabloviča itd. Žal se je pri treningu poškodoval jugoslovanski rekorder v metu kladiva Gubijan in ne bo mogel nastopiti. Nadomestoval ga bo Berec.

Prognoza

	S	J
100 m	5	6
200 m	6	5
400 m	8	3
800 m	8	3
5.000 m	7	4
1.500 m	7	4
10.000 m	6	5
3.000 m ovire	8	3
4 x 100 m	2	5
4 x 400 m	5	2
110 m ovire	7	4
400 m ovire	8	3
višina	8	3
troskok	8	3
daljina	7	4
palica	7	4
krogla	7	4
disk	6	5
kladivo	3	8
skupaj	123	78

PRVI POVOJNI NOGOMETNI DVOBOJ

Francija - Nemčija

PARIZ, 16. — 5. oktobra bo prva povojna tekma med nogometnima reprezentancama Francije in Zahodne Nemčije. Že danes so razprodana vsa mesta na pariškem stadionu Colombes. Nemška federacija je zaprosila gostitelje 10.000 vstopnic, toda Francozi so jih lahko dali samo 5000; več niso zmogli.

Policija ima mnogo skrbi. Išče poti, da bi preprečila politične nerede, ki ne bi imeli ničesar skupnega s športom.

Francosko moštvo še ni znano. Sezona se je namreč komaj začela in igralci še niso v zadovoljivi formi. Komisija treh je izdelala posebne sezname, na katerih je zaenkrat kar 30 igralcev. Kljub temu pa strokovnjaki mislijo, da bo enajstorica takole sestavljena: Vignal, Marchè, Gianessi, Gabet, Jonquet, Bonifaci, Delanderriere, Sinibaldi, Strappe, Baratte.

PLAVALNI DVOBOJ V SLABEM VREMENU IN RAZBURKANI VODI

Jugoslovani boljši od Avstrijcev

Podrobni rezultati prvega dne: **100 m prosto - ženske:** Eša Ligorio 1:13.7; **400 m prosto - moški:** Jäger 5:03.5; **200 m prsno - moški:** Barbieri 2:45.0; **100 m hrbtno - ženske:** Eša Ligorio 1:24.2; **100 m hrbtno - moški:** Skanata 1:10.2; **4 x 200 m prosto - moški:** Jugoslavija (Jäger, Franjkovič, Matulič in Stipetič) 9:42.7; **4 x 100 m mešano - ženske:** Jugoslavija (Ligorio, Lavrenčič, Košak, Trošelj) 4:15.7. Motilo je slabo vreme, mrzla in razburkana voda.

400 m prosto - ženske: Eša Ligorio 5:51; **100 m prosto - moški:** Boris Skanata 1:00.0; **200 m prsno - ženske:** Jeričevič 3:01.0; **1500 m prosto - moški:** Mislav Stipetič 20:13.8; **3 x 100 m mešano - moški:** Jugoslavija (Finci, Barbieri in Frankovič) 3:25.3; **4 x 100 m prosto - ženske:** Jugoslavija (Grkinič, Kosač, Lavrenčič in Ligorio) 5:10.5.

V obeh vaterpolo tekmah so zmagali Jugoslovani, in sicer 5:1 in 11:2.

Jugoslovani so dosegli v plavanju 110 točk; Avstrijci pa 53.

Z vseh vetrov

Jugoslovan Milan Poredski je zmagal na mednarodni kolesarski dirki v Avstriji na progi Treiskinchen - Neukirchen - Ternitz - Treiskirchen - Schneeberg, dolgi 160 km, Poredski je prevozil to progo v času 4:43,19. Drugi je bil Avstrijec Hammerl s časom 4:43,20 in tretji Avstrijec Pokorni v času 4:47,21.

V Beogradu je gostovala boksarska reprezentanca jugozapadnega Londona. Zmagala je reprezentanca Beograda z visokim rezultatom 18:2.

Začetek medconskega turnirja za svetovno šahovsko prvenstvo

STOCKHOLM, 16. — V ponedeljek se je začel v Stockholmu medconski šahovski turnir za svetovno prvenstvo. Na njem sodeluje 22 igralcev, ki jih je žreb takole razvrstil: 1. Averbach (ZSSR), 2. Wade (Nova Zelandija), 3. Pahman (CSR), 4. Matanovič (Jugoslavija), 5. Sanches (Kolumbija), 6 Stahlberg (Švedska), 7. Petrosjan (ZSSR), 8. Geleer (ZSSR), 9. Szabo (Madžarska), 10 Kotov (ZSSR), 11. Tajmanov (ZSSR), 12. Steiner (ZDA), 13. Eliskases (Argentina), 14. Stolz (Švedska), 15. Bolbochan (Argentina), 16. Wegonis (Kanada), 17. Gligorič (Jugoslavija), 18. Prince (Holandska), 19. Unzicker (Nemčija), 20. Golombek (V. Britanija), 21. Pilnik (Argentina), 22. Barcza (Madžarska).

Mislilo se je, da bo nastopil tudi Jugoslovan Trifunovič, ker je Stahlberg odpovedal udeležbo. Spor med kandidati pa je prekinil sam Stahlberg ki je spremenil prvotno odločitev in sklenil, da nastopi.

Igrali bodo vsak dan od 17. do 22. ure, nadaljevanje prekinjenih partij pa bo drugi dan od 10. do 14. ure.

Jugoslavijo bo zastopal na conskem turnirju poleg Matanoviču tudi Gligorič. Prvak je sicer preutrujen zaradi številnih turnirjev v Ameriki in olimpiade. Kljub temu ima upanje na lep uspeh.

Marciano v izvrstni formi

GROSSINGER, 16. — Trener Goldam je naročil Marcianu, naj opusti prenaporen trening. Boji se, da bi njegov učenec bil pretreniran in vsled tega v nezadovoljivi formi na dan 23. septembra, ko bo nastopil v Filadelfiji proti Joeu Walcottu za naslov svetovnega prvaka. Od danes naprej bo Marciano lahko opravil dnevno samo tri kroge, namesto dosedanjih šest. Skrajšal bo tudi jutranji tek. Marciano je po besedah trenerja na višku svoje forme. Tehta trenutno 185 liber, do dvoboja se bo zredil še za en kilogram. Med zadnjimi 42 zaporednimi zmagami je Marciano kar 37 nasprotnikov uspaval pred normalnim koncem. Nikdar še ni boksal na razdaljo 15 krogov, vendar je Marciano tega zmožen posebno, ker misli, da bo odpravil nasprotnika v prvih krogih in da mu je zato kondicija celo nekoliko nepotrebna.

Joe Louis je na vprašanje, kdo bo zmagal, odgovoril takole: Mislim da bo Joe Walcott zmagal s k.o. v prvih šestih krogih. Louis utemeljuje svoje besede z dejstvom, da Marciano nima dobre obrambe proti Walcottovim levim udarcem, s katerimi je med drugim ta tudi osvojil svetovno prvenstvo proti Ezzradu Charlesu.

MONTECARLO, 16. - «Montecarlo rallye» bo od 20. do 27. januarja. Točke starta ostanejo neizpremenjene: Glasgow, Lizbona, Stockholm, Palermo, Oslo, Muenchen, Montecarlo. Avtomobilisti se bodo sestali na domenjenem mestu in od tam dosegli preko Clermont Ferranda, Gapa cilj - Montecarlo. Na rallyeu lahko sodelujejo avtomobili serijske proizvodnje in turistični stroji.

ISTOČASNO KOT V BEOGRADU TUDI V ANGLEŠKI PRESTOLNICI

Veliki lahkoatletski troboj London - Pariz - Bruselj

Nemške tekmovalke bodo izven konkurence rušile rekord v štafeti 4x100 m - Bannister dokončno zapustil šport?

V sredo 17. t. m. bo v londonskem White City Stadionu lahkoatletski troboj London - Pariz - Bruselj, ki se ga bodo udeležili sedanji in bivši britanski lahkoatletski prvaki. To bo zadnja mednarodna lahkoatletska prireditev sezone. V londonski reprezentanci bo tudi 12 članov letošnje britanske olimpijske reprezentance, med njimi dva lastnika bronaste medalje S. McDonald Bailey (100 m) in John Disley (3000 ovire). Londonsko lahkoatletsko reprezentanco bo vodil Artur Wint, ki je v Helsinkih pridobil Jamajki zlato medaljo. Wint bo tekel v štafeti in na 800 m. Ne bosta pa nastopila Roger Bannister in Ron. Pavitt, ki sta se avgusta umaknila iz športnega življenja.

Nekaterih tekmovanj se bodo udeležili tudi vodilni nemški lahkoatleti vsi finalisti na olimpijskih igrah v Helsinkih (3 moški in 4 ženske) in sicer: Helmut Gude in Gunther Hesselmann (3000 ovire) in Rolf Lamers (tek na eno miljo — 1609,3 m); vsa štiri dekleta pa so tekmovalke na kratke proge in bodo skušale zrušiti svetovni rekord v štafeti 4 x 100 m. M. Sandrova (v Helsinkih si je priborila bronasto medaljo v teku na 80 m čez ovire) v White City stadionu nastopila proti svetovni prvakinji Stricklandovi.

Tržačani peti

BRUSELJ, 16. — Na mednarodnem košarkarskem turnirju v Brušlju je tržaško moštvo zavzelo šesto mesto. Zmagali so domačini pred Gandom in Barcelono. Za reprezentanco Trsta so se plasirali Parižani in Luksemburžani.

KINO

V TRSTU

Rossetti. 16.30: «Obleganje Fort Pointa».
Excelsior. 16.30: «Totò v barvah»
Nazionale. 16.45: «Žene proti neznancu», R. Taylor.
Fenice. 16.30: «Rumeni plaz».
Filodrammatico. 16.30: «Otroci mušketirjev», Cornel Wilde.
Arcobaleno. 16.00: «Akcija Cicero», James Mason.
Astra Rojan. 17.00 «Pirati iz Barracude», Rod Cameron.
Alabarda. 16.00: «Skrivnostni sadist», Daniele Godet.
Armonia. 15.30: «Veliki sovražnik», Nelson Eddy in V. Bruce.
Aurora. 16.: «Tri majhne besede»
Ariston. 16.00: «Vojak iz čokolade», Nelson Eddy.
Garibaldi. 15.00: «Ultimatum Zemlji».
Ideale. 16.30: «Gospod v fraku».
Impero. 14.15: «Kim».
Italia. 16.00: «Nehvaležno srce».
Viale. 16.00: «Človeško jeklo».
Kino ob morju. 16.30: «Židovje Malapage».
Moderno. 16.00: «Gianni in Pinotto proti nevidnemu človeku».
Savona. 16.00: «Če bi vedela moja žena», Linda Darnell.
Vittorio Veneto. 15.45: «Sevilijski meč», A. Vilar.
Azzurro. 16.00: «Princ tat».
Belvedere. 16.00: «Kadar se vrne pomlad».
Marconi. 16.30: «Patrulja neustrašenih», J. Cagney.
Massimo. 16.00: «Nesrečna družina».
Novo cine. 16.00: «Akcija se nadaljuje», R. Ryan.
Odeon. 15.00: «Eva proti Evi».
Radio. 16.00: «Črno mesto».

POLETNI KINO

CIRKUS APOLLO Ul. sv. Marka, tramvaj 2 in 4. Samo še nekaj dni, dve predstavi dnevno ob 16.30 in 21. uri. Prodaja vstopnic ATEC, Trg Goldoni, in pri cirkuški blagajni. Menažerija je odprta od 9. do 19.30 ure.
Arena dei fiori. 19.30: «Osamljeno srce».
Kino na gradu. 20.00: «Hočem biti tvoja».
Pončana. 19.45: «Osamljeno srce».
Rojan. 19.45: «Bog potrebuje ljudi».
Sv. Ivan. 19.30: «Neapelj — večna pesem».

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

254,6 m ali 1178 kc

SREDA, 17. septembra 1952

6.45 Pogovor z ženo. 7.00 Poročila. 7.15 Slovenske narodne. 11.00 Musorgski: Otroška soba — poje Ondina Ota — pri klavirju Gojmir Demšar. 11.15 Oddaja za šolsko mladino. 13.30 ... 13.50 Domači zvoki. 14.20 Od Triglava do Jadrana. 18.15 Narodne pesmi. 19.15 Poročila. 21.00 Poje moški zbor GDJA iz Beograda. 21.30 Glasbeni portreti skozi svet in čas. 22.00 Spored plesne glasbe. 23.10 Glasba za lahko noč. 23.30 Zadnja poročila.

TRST II.

306,1 m ali 980 kc-sek

11.30 Lahki orkestri. 12.10 Za vsakega nekaj. 12.45 Poročila. 13.00 Pestra operna glasba. 13.30 Kulturni obzornik. 13.40 Lahke melodije. 14.00 Poročila. 17.30 Plesna glasba. 18.15 Vivaldijeve skladbe. 19.15 Komorna glasba. 19.45 Poročila. 20.00 Slavni pevci. 20.45 Lahke melodije. 21.00 Vokalni kvintet. 21.20 Smetana: Dva stavka iz godalnega kvarteta v e-molu. 21.35 Glasba za revijo. 22.00 Rimski Korsakov: Seherezada. 23.00 Lisztove skladbe. 23.15 Poročila.

TRST I.

11.00 Simfonična glasba. 11.30 Nadaljev. Dostojevskega dramat. romana «Igralec». 12.00 Zvoki violine. 13.00 Poročila. 18.00 Operna glasba. 21.00 Zvočna ... 23.30 Plesna glasba.

SLOVENIJA

327,1 m 202,1 m 212,4 m

12.00 Opoldanski koncert del predklasičnih avtorjev. 12.30 Poročila. 13.15 Pester spored slov. narodnih pesmi. 14.10 Napevi, ki jih radi poslušate. 18.30 Igrajo Veseli godci. 19.00 Nande Žužek: Ognjeni krst. 19.10 Poje ljubljanski komorni zbor. 19.30 Poročila. 20.30 Josip Jurčič: Hči mestnega sodnika. 21.30 Operne uverture. 22.00 Poročila. 22.30 Nočni koncert skladb slovenskih avtorjev.

Charles Dickens

PICKWICKOVCI

84.

Prevedel prof. dr. Fr. Bradač

«Potli pa vem, kje sta,» je nadaljeval oče Weller; «uba se dita čist mirn u Ipswiche.»

«V Ipswichu!» je ponovil gospod Pickwick.

«Glava staum, če ni res,» je dejal gospod Weller; «in puvem vam, udkod tu vem. Vozm se učas ke namest enga dobrga prjatla z omnibusam. Tista nuč, k ste ujel tista reuma, sm vozu omnibus. Pr Črnem zamorce u Chelmsforde sta prsedla in sm ih pelu u Ipswich in sluga, tist u mrugini livreji, m je reku, de se usta za delj časa nastanila tam.»

«Pojdem za njim,» je rekel gospod Pickwick; «saj obiščeva lahko Ipswich prav tako, kakor vsako drugo mesto. Za njim pojdem.»

«Pa dobr veš, de sta bla?» je vprašal Sam.

«Ja, Sammy, dobr vem,» je odgovoril oče; «čudn sta izgledala; in potem se m je čudn zdel, de je gspud tku prjazn s slugatam; in nazadne, ke sta sedela prou za kozlem, sm slišu, koku sta guvarila in se smejala, de sta starga norca tku za nus potegnila.»

«Kaj sta govorila?» je vprašal gospod Pickwick.

«Starga norca, gspud, vas sta mislna, gspud.»

Nič prostaškega in žaljivega ni v izrazu «stari norec,» a vendar ni to nič spoštljivega in prikupnega. Ravno, ko je začel gospod Weller govoriti, se je spomnil gospod Pickwick na vse žalitve, ki mu jih je bil Jingle privoščil; treba je bilo le majhne vzmeti in gospod Pickwick bi bil zgubil ravnotežje — in «stari norec» je bil tega zmožen.

«Pojdem za njim!» je vzkliknil gospod Pickwick in udaril po mizi.

«Pojutrnem grem u Ipswich, gspud,» je rekel Weller starejši, «ud ‚Vola' se pelem naraunast v Whitechapel. Če res hočte ke, se peljite kar z mana!»

«Imate prav,» je rekel gospod Pickwick; «lahko pišem svojim prijateljem v Bury, naj me počakajo v Ipswichu. Potovali bomo z njimi. Toda kaj se vam tako mudi, gospod Weller? Ali nočete tudi kapljice?»

«Predobr ste, gspud,» je odgovoril gospod Weller; «pijma kozarc žgajna na vaše in Samovo zdrauje, tu b na blu slab.»

Gospod Pickwick je naročil velik kozarec žganja; gospod Weller se je priklonil pred gospodom Pickwickom in Samom ter je zlil tekočino v grlo, kakor da je je samo za naprstnik.

«Bravo, stari,» je rekel Sam, «le glej, de s udprauš soja stara bulezen, putka.»

«Mam univerzaln zdravil, Sammy,» je odgovoril stari in postavil čašo na mizo.

«Univerzalno zdravilo za putiko?» je navdušeno zaklical gospod Pickwick in brž potegnil beležko iz žepa. «Kaj je to?»

«Gspud,» je odgovoril stari Weller, «putka je bulezn, k pustane, če je čluok preveč mirn in če predobr živi. Če b se vas kdaj lutila putka, se užente kar z udova, k ma močna pluča, pa vas na u putka nkul več murila. Tu je imenitna medicina, gspud. Jest se je zmeri puslužujem in vam garantiram, de vam prežene usaka bulezn, k vas napade, če se vam predobr gudi.»

Ko je gospod Weller razodel to dragoceno skrivnost, se je nadvse tragično priklonil ter odšel s počasnimi koraki iz gostilne.

«Kaj mislite o tem, kar je rekel vaš oče, Weller?» je vprašal gospod Pickwick in se smehljal.

«Mislem, de je žrtu zakona,» je odgovoril Sam, «kokr je reku dumači kaplan za tistga z modra brada, k ga je iz souzam u učeh pukupavu.»

Gospod Pickwick na ta primerni zaključek ni odgovoril, plačal je ter šel v Grayev advokatni kolegij. Ko pa je dospel v ta tihi, odlegli okraj, je ravno odbila osem in nepretrgana vrsta gospodov z zamazanimi čevlji, oguljenimi belimi klobuki in obnošeno obleko, ki so hiteli iz vseh vrat, mu je jasno govorila, da so pisarne že skoraj povsod zaprte.

Ko je priplezal na vrh strmih in umazanih stopnic, je videl, da je bila njegova slutnja upravičena. Zunanja vrata gospoda Perkerja so bila zaklenjena, na močno trkanje Sama se ni nihče oglasil; pisarji so bili torej že odšli domov.

«To je neprijetno, Sam,» je rekel gospod Pickwick; «vem, da nocoj ne bom zatisnil očesa, ker nimam miru, preden ne izročim te zoprne zadeve advokatu.»

«Ena stara ženska gre pu stupnicah gor, gspud,» je odgovoril Sam; «morbt b nam mogla puvedat, ked b koga našl. Hej, mamca, ne veste, kje sa ldje gspuda Perkerja?»

«Ljudje gospoda Perkerja?» je rekla mala, siromašna starka, ustavivši se, da bi nabrala sape, ki ji je pošla, ko je stopala po stopnicah. «Domov so šli in jaz grem pospravljat pisarno.»

«Ali ste morda postrežnica gospoda Perkerja?» je vprašal gospod Pickwick.

«Sem perica gospoda Perkerja, gospod,» je odgovorila starka.

«To je čudno, Sam,» je pošepetal gospod Pickwick svojemu slugi, «da pravijo v tem okraju vsaki stari babi perica.»

«Jest mislem, gspud, ker se bujeja pranja kokr vraga,» je odgovoril Sam.

«To je mogoče,» je pripomnil gospod Pickwick in pogledal starko, katere zunanjost, kakor tudi pisarna, ki jo je medtem odprla, je kazala vkoreninjeno antipatijo do uporabe vode in mila. «Ali mi morete povedati, kje bi našel gospoda Perkerja?»

«Ne vem,» je zagodrnjala starka in pristavila, da je gospod Perker odpotoval.

«To je nesrečno naključje,» je rekel gospod Pickwick. «Ali veste, kje bi našel njegovega pisarja?»

«Oja, vem,» je odgovorila perica, «ampak ta bi se mi lepo zahvalil, če bi vam povedala.»

«Moram ž njim govoriti v zelo važni stvari,» je nadaljeval gospod Pickwick.

«Ali ni čas do jutri zjutraj?» je vprašala starka.

«Zadeva je zelo nujna,» je odgovoril gospod Pickwick.

«Če je tako, vam bom pa povedala. Idite kar k ‚Sraki' in vprašajte po gospodu Lowtenu; tako se piše gospoda Perkerja pisar; in tam ga boste našli.»

Gospod Pickwick se je dal še poučiti, kje je «pri Sraki» in gospod ter je odšel s Samom, da poišče «Srako na vrbi» in gospoda Lowtena.

Temu bakhanalijam gospoda Lowtena in njegovih prijateljev posvečenemu hotelu bi rekel navaden človek krčma. Krčmar si je znal delati denar, kar je dovolj dokazovala majhna po obliki in velikosti nosilnici podobna koliba pod okni krčme, ki jo je imel prav poceni najeto čevljar krpač. Da je imel krčmar človekoljubno srce, je bilo videti iz naklonjenosti, katero je izkazoval testeničarju, ki je neovirano prodajal svoje delikatese na stopnicah prav pri vratih.

(Nadaljevanje sledi)

Glavni urednik BRANKO BABIČ. — Odg. urednik STANISLAV RENKO. — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANČIŠKA št. 20. — Telefonska št. 73-38 — OGLASI: od 8.30 - 12 in od 15 - 18 — Tel. 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. — Za FLRJ: za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din — Tiska Tiskarski zavod ZTT. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel 11-32. — Rokopisi se ne vračajo.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900 polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO. ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska D.Z.O.Z., Ljubljana Tyrševa 34 - tel. 2009 tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90332-7 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska TRST.